

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Lentologistinen hiilijalanjälki elokuvafestivaalin tuotannossa

Case: Tampereen elokuvajuhlat

Jertta Hellman

Kulttuurituotannon koulutusohjelma
(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
4/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijät: Jertta Hellman

Opinnäytetyön nimi: Lentologistinen hiilijalanjälki elokuvafestivaalin tuotannossa

Sivumäärä: 39 ja 1 liitesivu

Työn ohjaajat: Minna Hautio ja Pekka Vartiainen

Työn tilaaja: Tampereen elokuvajuhlat ry

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka Tampereen elokuvajuhlat voisivat vähentää tapahtuman lentologistiikasta syntyvää hiilijalanjälkeä. Työn tarkoituksena oli kerätä tietoa ratkaisuisista ja malleista, joiden avulla ulkomailta saapuvien vieraiden lentäminen tapahtumaan toteutettaisiin mahdollisimman ekologisesti.

Tutkimuksen tietoperusta rakentui kolmesta osasta: ekologisuus tapahtumatuotannossa, lentoliikenteen kehitys sekä kompensointi. Monialainen tietoperusta toimi tämän tutkimuksen tukipilarina, johon loppupäätelmät vahvasti nojautuivat.

Tärkeässä roolissa tietoperustaa oli tekemäni selvitys Tampereen elokuvajuhlien nykytilasta. Selvityksessä laskettiin vuonna 2019 ulkomailta saapuneiden vieraiden lennoista syntyneet päästöt. Tulokseksi saatiin noin 26 tuhatta CO₂.

Tutkimuksen aineisto kerättiin dokumenttianalyysin keinoin. Menetelmän avulla perehdyttiin kahden eurooppalaisen festivaalin ympäristötietoisuuteen ja ekologisuuteen tapahtumassa. Benchmarking-menetelmän avulla aineistosta poimittiin kehitysideoita toimenpide-ehdotuksiin.

Aineisto osoitti, että Tampereen elokuvajuhlien suurimmat kehityskohteet ovat oman toiminnan kartoittamisessa sekä viestinnässä. Jotta toimenpiteitä hiilijalanjäljen vähentämiseksi voidaan tehdä, on tapahtuman nykyiset toiminnot ja päästöt kartoitettava tarkemmin. Viestinnän sisältöön on lisättävä informatiivisempaa sisältöä toimijan ympäristötietoisuudesta ja arvoista.

Toimenpide-ehdotukset Tampereen elokuvajuhlille jaettiin kolmeen osioon: lentoreittien suunnittelu, vieraille viestiminen ja kompensointi.

Hiilijalanjälkeä voidaan vähentää tarkalla matkustusreitillä suunnittelulla. Isoin hiilidioksidi vähennys saadaan suosimalla muita julkisia kulkuneuvoja lentokoneen sijaan.

Informatiivinen viestintä vieraille lisää ympäristötietoisuutta ja sitä kautta voidaan vaikuttaa ekologisempien valintojen tekemiseen.

Kompensointi on toimijan resurssien kannalta tehokkainta toteuttaa yhteistyössä yrityksen kanssa, joka tarjoaa hiilijalanjäljen kartoittamista sekä kompensatiota.

Opinnäytetyö osoittaa, että ekologisuus tapahtumatuotannossa on arvo, joka on tullut kulttuurituotannon alalle jäädäkseen. Ympäristötietoisuuden tutkiminen ja lisääminen on arvokasta nyt ja tulevaisuudessa, jotta tapahtumia voidaan jatkossakin tuottaa tehokkaasti, mutta ympäristöä kunnioittaen.

Asiasanat: tapahtumatuotanto, hiilijalanjälki, logistiikka, lentäminen, kompensointi

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management 240 ECTS

Author: Jertta Hellman
Title: An Aerologist Carbon footprint in Film festival Production
Number of Pages: 39 and 1 attachment pages
Supervisors: Minna Hautio and Pekka Vartiainen
Subscriber: Tampere Film Festival

The aim of the thesis was to find out how Tampere Film Festival could reduce the event's aerological carbon footprint. The purpose of the thesis was to gather information on solutions and models how the guests from abroad could flight to the event as ecological as possible.

The data base of the study was built on three parts: ecology in event production, air traffic development and compensation. I had done a report of the current state of the Tampere Film Festival which was essential component of the data base.

The research material was collected by documentary analysis. The method was used to familiarized with the enviromental awarness of two Europaean festivals and its appearance at the event. Using the benchmarking method, development ideas for action proposals were extracted from the material.

The research material showed that the biggest development targets of the Tampere Film Festival are in the mapping of one's own activities and the development of communication.

Proposals for action were divided into three sections: route planning, communication with guests and compensation.

When planning routes, the best way to reduce te carbon footprint would be to replace domestic flights with other public transport and to favor direct flights wherever possible.

Guests should be communicated in a more informative way, thus increasing enviromental awarness and influencing making more ecological choices.

In order to accomplish compensation, it would be most efficient to start a comprehensive cooperation with a company that provides carbon footprint mapping and compensation.

The thesis shows that ecology in event production is a value that has entered the field of cultural production in order to stay. Researching and raising environmental awarness is valuable now an in the future so that events can continue to be produced efficiently, but with respect for the environment.

Keywords: event production, carbon footprint, logistics, flying, compensation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	TAMPEREEN ELOKUVAJUHLAT	8
3	TIETOPERUSTA.....	10
3.1	Ekologisuus ja sen mittarit tapahtumatuotannossa	10
3.2	Lentoliikenteen kehitys	13
3.3	Kompensoinnin moninaiset vaihtoehdot.....	15
4	TAMPEREEN ELOKUVAJUHLIEN HIILIJALANJÄLKI	18
5	MENETELMÄT	24
6	TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	30
6.1	Lentoreittien suunnittelu	30
6.2	Vieraille viestiminen.....	33
6.3	Kompensointi	35
7	POHDINTAA	37
7.1	Tutkimuksen validiteetti	37
7.2	Palautekeskustelu tilaajan kanssa.....	38
7.3	Omaa pohdintaa	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Tampereen elokuvajuhlat juhlisti tänä vuonna 50-vuotista taipalettaan. Kansainvälinen elokuvafestivaali on maailmalla tunnetumpi nimellä Tampere Film Festival. Pitkän historian omaava elokuvafestivaali kuuluu kolmen maailman tärkeimmän lyhytelokuvafestivaalin joukkoon. Tapahtuma on elokuvantekijöiden keskuudessa arvostettu ja asiakkaita kiinnostava, sillä tapahtuma kerää vuosittain noin 30 000 kävijää. (Tampereen elokuvajuhlat 2020a).

Tampereen elokuvajuhlien takana on joukko ammattilaisia, joilla on usean vuoden kokemus tapahtuman järjestämisestä. Toimintaa ohjaa vuosittain keskeinen halu kehittyä vielä paremmaksi tapahtumaksi. Viime vuosina ympäristötietoisuus, vaikuttavat teot ja ilmastonsuojelu ovat nousseet elokuvajuhlien toimintaa ohjaavavaksi temaksi. Vuonna 2019 Tampereen elokuvajuhlat asetti tavoitteen olla hiilineutraali tapahtuma vuoteen 2025 mennessä. (Aejmelaeus 2020). Kuinka yhdistää kansainvälisiä vieraita yhteen keräävä tapahtuma ja ympäristöystävällisyys? Tästä kysymyksestä lähti ajatus toteuttaa opinnäytetyöni koskien Tampereen elokuvajuhlien hiilijalanjälkeä.

Tässä opinnäytetyössä perehdytään Tampereen elokuvajuhlien lentologistisiin ratkaisuihin ja niistä syntyviin hiilidioksidipäästöihin. Tutkimuksen kautta tavoitteenani on etsiä uusia tapoja toteuttaa lentologistisia ratkaisuja ympäristöystävällisemmin. Tämän työn tavoitteena on tarjota Tampereen elokuvajuhlille tietopaketti koskien tapahtumatuotannon ekologisuutta, lentoliikenteen päästöjen syntyä, päästöjen kompensointia sekä toimenpide-ehdotuksia, jotta tulevaisuudessa tapahtuma voitaisiin järjestää ympäristöystävällisemmin.

Tampereen elokuvajuhlat valikoitui opinnäytetyön tilaajaksi luonnollisesti tehdessäni viimeistä harjoitteluani tapahtuman parissa. Toimin kauden 2020 ohjelmistoassistenttina, jolloin työnkuvaani kuului elokuvalevittäjien kontaktointi, esityskopioiden hankkiminen sekä esitysluvista sopiminen. Ehdottaessani opinnäytetyön tekemistä

Tampereen elokuvajuhlille löytyi aihe toiminnanjohtajan Laura Laaksosen kanssa nopeasti. Tampereen elokuvajuhlien isoin hiilijalanjälki syntyy oletettavasti vieraiden lentämisestä tapahtumaan, joten Laaksonen halusi minun tutkivan lennoista syntyvää hiilijalanjälkeä ja pohtivan ratkaisuja, kuinka tapahtumaan saapuminen voitaisiin toteuttaa nykyistä pienemmillä päästöillä. Tämän lisäksi hän halusi, että perehtyisin kompensatiovaihtoehtoihin ja siitä syntyviin kustannuksiin, sillä vieraiden saapumisesta tapahtumaan syntyy joka tapauksessa päästöjä – oli matkustusmuoto kuinka ympäristöystävällinen tahansa. Toteutin harjoitteluni aikana Tampereen elokuvajuhlille selvityksen hiilidioksidipäästöistä, jotka syntyivät ulkomaalaisten vieraiden lennoista tapahtumaan vuonna 2019. Tämä selvitys toimi kehittämistehtävänä, joka oli osa viimeistä harjoitteluani. Selvityksellä on myös tärkeä rooli tässä opinnäytetyössä ja se toimii osana tietoperustaa.

Lentologistinen näkökulma on mielenkiintoinen niin yksityishenkilöille kuin yrityksille. Tämä opinnäytetyö tarjoaa tietoa tapahtumatuottajille, jotka joutuvat lennättämään tapahtumiinsa rahtia, vieraita tai artisteja. Oli lennon tarve mikä tahansa, on periaatteet hiilidioksidipäästöjen synnylle samat. Koska tämän kaltaiset lennätykset ovat lähes aina tapahtumille pakollisia, on mietittävä toisenlaisia vaihtoehtoja esimerkiksi päästöjen hyvittämistä. Kompensatio on uudehko ilmiö ja palvelu, joka on tuottanut paljon uusia toimijoita niin Suomeen kuin kansainvälisellekin kentälle. Palveluiden suuri tarjonta ja epäselvät vastikkeet tuottavatkin monelle haasteita löytää toimija, jonka toiminnan vastikkeellisuudesta ja eettisyydestä voi olla varma.

Nämä kysymykset ja aihealueet toimivat punaisena lankana opinnäytetyössäni. Opinnäytetyöni etenee tilaajan esittelystä tietoperustaan. Tietoperustassa käyn läpi tapahtumatuotannon ympäristöystävällisyyttä, lentologistiikan kehittymistä sekä kompensoinnin periaatteita ja vaihtoehtoja. Tutkimusmenetelmäni tässä tutkimuksessa toimivat dokumenttianalyysi sekä benchmarking-menetelmä. Näiden menetelmien avulla tutkin suurten eurooppalaisten kansainvälisten festivaalien ympäristötietoisuutta sekä ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Esimerkkitapahtumiksi valikoituivat kansainvälinen elokuvafestivaali Berlinale sekä musiikkifestivaali Glastonbury Festival. Dokumenttianalyysin avulla tutustun näiden ympäristötietoisten tapahtumien toimintatapoihin.

Benchmarking-menetelmä toimii tukena kehityskohteiden ja toimivien tapojen etsimisessä. Lopuksi esittelen lopputulokset eli toimenpide-ehdotukseni Tampereen elokuvajuhlille. Toimenpide-ehdotukset sisältävät kehitysehdotuksia lentoreittien suunnittelusta, vieraille viestimisestä sekä kompensatio vaihtoehtoista. Opinnäytetyöni päätän pohdintaan työn onnistumisesta, validiteetista sekä tarpeellisuudesta ammattialalle.

2 TAMPEREEN ELOKUVAJUHLAT

Opinnäytetyön tilaajana toimii Tampereen elokuvajuhlat ry. Yhdistyksen toimintaan kuuluu vuosittain järjestettävä lyhytelokuvapäivä sekä elokuvafestivaali Tampereen elokuvajuhlat, kansainväliseltä nimeltään Tampere Film Festival. Tapahtuman slogan ‘Sweet is short’ kertoo festivaalista jo paljon, sillä elokuvajuhlien keskiössä ovat lyhytelokuvat. (Tampereen elokuvajuhlat 2020a). Tampereen elokuvajuhlat on Pohjoismaiden vanhin ja suurin elokuvafestivaali, joka keskittyy lyhytelokuvaan (Timonen 2019).

Lyhytelokuva on kiinnostanut Tampereella pitkään. Tampereen elokuvajuhlat ry perustettiin vuonna 1969 nimellä Tampereen Elokuvataide ry. Ensimmäiset kansainväliset elokuvafestivaalit järjestettiin Tampereella pian yhdistyksen perustamisen jälkeen vuonna 1970. Yhdistyksen ja tapahtuman nimi vaihtui nykyiseen muotoonsa vuonna 1982. (Tampereen elokuvajuhlat 2020a). Tänä vuonna elokuvafestivaali juhlisti maaliskuussa 50-vuotista taivaltaan. Vuonna 2020 festivaali oli virallisesti viisipäiväinen, mutta elokuvien ympärillä tapahtui viikon ajan. Tampereen elokuvajuhlien ohjelmisto koostuu kansainvälisestä ja kotimaisesta kilpailusta sekä Erikoisohjelmistosta, joka esittelee elokuvia eri aikakausilta ympäri maailmaa. Elokuvien esittämisen lisäksi festivaaleilla järjestetään erilaisia tapahtumia niin elokuvan ammattilaisille kuin festivaaliyleisöllekin. Ohjelmassa on mm. masterclass-tunteja, työpajoja sekä kutsutilaisuuksia. Festivaalin kävijät koostuvat elokuva-alan ammattilaisista kuten ohjaajista, käsikirjoittajista, kuvaajista ja opiskelijoista sekä lyhytelokuvista kiinnostuneista asiakkaista, joiden joukko on moninainen. (mt.). Ohjelmistossa on vuosittain sisältöä “vauvasta vaariin”, joten ikäjakauma kävijöiden kesken on laaja.

Tampereen elokuvajuhlien toiminta on vakinaistanut paikkansa yhtenä Euroopan merkittävistä festivaaleista (European Festivals Association 2018). Tapahtuman vahvuuksia on asiantuntevat tekijät, joilla on usean vuoden kokemus elokuvafestivaalin parissa työskentelemisestä. Toimintaa ohjaavat Tampereen elokuvajuhlat ry:n missio ja arvot. Missiona on kerätä mahdollisimman paljon elokuvasta innostuneita ihmisiä saman katon alle sekä edistää niin suomalaisten, kuin eurooppalaistenkin elokuvien

levittämistä (Tampereen elokuvajuhlat 2020a). Tätä missiota ohjaavat arvot, jotka näkyvät niin ohjelmistoa valittaessa kuin tapahtumaa tuottaessa. Elokuviissa tärkeäksi koetaan etiikka ja esteettisyys, mikä näkyy vuosittain ohjelmiston sisällössä (Tampereen elokuvajuhlat 2020b). Vuonna 2020 ohjelmistossa esille nostettiin mm. ilmastomuutos, Lähi-itä, tee se itse -kulttuuriin paluu sekä dystopian kauhukuvat. Tapahtuman tuotannossa on viime vuosina noussut esille halu toteuttaa festivaalia kestävän kehityksen ja mahdollisimman ympäristöystävällisten valintojen kautta. Konkreettisia toimenpiteitä ohjaa Tampereen elokuvajuhlien tavoite olla hiilineutraali festivaali vuoteen 2025 mennessä (Aejmelaus 2020).

3 TIETOPERUSTA

Seuraavissa kappaleissa esittelen opinnäytetyön tietoperustan. Tietoperusta on jaettu kolmeen eri osioon: ekologisuus tapahtumatuotannossa, lentoliikenteen kehitys sekä kompensatio. Esittelen alkuun keskeisiä käsitteitä, jotka toistuvat työssäni.

Hiilidioksidi (CO_2) on kasvihuonekaasu, jota ihmiskunta tuottaa, ja joka on kaikista ihmiskunnan tuottamista kasvihuonekaasuista merkittävin. Ihmisten tuottamana hiilidioksidi on pääosin peräisin fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Näitä polttoaineita ovat mm. öljy, kivihiili ja maakaasu. (Tilastokeskus 2020). Hiilidioksidipäästöjä mitataan kilogrammoina. Yksi hiilidioksiditonni eli tCO_2 vastaa noin 67 kilogrammaa naudanlihaa tai 7500 ajettua kilometriä farmariautolla, jossa on käytössä fossiilinen diesel (Siitonen 2018).

CO₂e eli hiilidioksidiekvivalentti on yksikkö, joka kuvaa kaikkia ilmaston muutokseen vaikuttavia kasvihuonekaasuja. Näitä kaasuja ovat hiilidioksidin (CO_2) lisäksi esimerkiksi metaani (CH_4) sekä typpioksiduuli (N_2O). (Brander 2012).

Termi **hiilijalanjälki** kuvaa ihmisen toimien vaikutusta ilmastonmuutokseen. Hiilijalanjälkeä laskettaessa huomioidaan kaikki ilmaston muutokseen vaikuttavat kasvihuonekaasut (CO_2e), joita on yhteensä seitsemän (mt.). Termin kaksiosainen nimike muodostuu seuraavasti; hiili kuvastaa kaikkia kasvihuonepäästöjä, joilla on vaikutusta ilmastonmuutokseen. Jalanjälki kuvastaa taas metaforana näiden päästöjen kokonaisvaikutusta. Hiilijalanjälki voidaan laskea tuotteelle, elämäntavalle tai vaikka koko maailmalle. (Berners-Lee & Clark 2010).

3.1 Ekologisuus ja sen mittarit tapahtumatuotannossa

2010-luvulla ympäristötietoisuus ja ekologisuus ovat alkaneet näkyä tapahtumatuotannossa. Ympäristötietoisuus tarkoittaa ympäristöön vaikuttavien näkökulmien tiedostamista sekä niiden huomioimista, kun tehdään päätöksiä ja valintoja koskien toimintaa (Keko 2020b). Omasta toiminnasta syntyvien ympäristövaikutusten tiedosta-

minen on lähtökohtana ympäristöystävällisemmälle toiminnalle. Toiminnot on kartoitettava ennen kuin niitä voidaan kehittää ekologisemmiksi. Ekologisuus tarkoittaa, että tuote tai palvelu on tuotettu niin, että sen haitalliset ympäristövaikutukset ovat vähäisempiä verrattuna muihin vaihtoehtoihin (Keko 2020a). Tapahtumatuotannossa tästä yksinkertaisina esimerkkeinä toimivat biohajoavien ruokailuvälineiden käyttäminen muovisten ruokailuvälineiden sijaan tai kasvisruokavaihtoehtojen suosiminen liharuokavaihtoehtojen sijaan.

Ympäristöhaittojen kartoittaminen tapahtuman tuotannossa voi olla paljon työtä vaativa prosessi. 2010-luvulla tapahtumatuottajien avuksi on syntynyt yrityksiä, jotka palveluinaan tarjoavat ympäristöhaittojen kartoittamista ja neuvontaa ekologisen tapahtuman järjestämiseksi. Tapahtumatuotannon ympäristöhaittojen selvittämiseksi on kehitetty mm. suomalainen Tapaus tapahtumatoimiston ilmastolaskuri. Ilmastolaskuri on ilmainen palvelu verkossa, jonka tavoitteena on auttaa tapahtumatuottajia tunnistamaan toiminnasta aiheutuvat päästöt. Laskuri huomioi laskuissaan osallistujien logistiikasta, tilan käytöstä, tapahtuman aikana käytetystä energiasta, tarjoiluista ja jätteistä aiheutuvan hiilijalanjäljen. Tulokseksi laskuri antaa tapahtuman kokonaispäästöt CO₂e kilogrammoina sekä CO₂e päästöt per asiakas. (Tapaus 2020). Tapauksen ilmastolaskurin kaltaisten palveluiden avulla tapahtumatuottajat voivat lisätä ympäristötietoisuuttaan kartoittamalla tapahtuman päästöjä.

Ympäristötietoisuuden lisääminen ei vielä mittaa tapahtuman ekologisuutta. Yhtenä ekologisuutta mittaavana mittarina voidaan pitää tapahtumille myönnettäviä ympäristösertifikaatteja. Suomessa yhden ehkä tunnetuimmista tapahtumille suunnatuista ympäristösertifikaateista myöntää Ekokompassi. Ekokompassi-sertifikaatti myönnetään organisaatiolle, joka sitoutuu noudattamaan Ekokompassin kriteereitä, joita ovat mm. organisaation jätehuoltosuunnitelma, nimetty ympäristövastaava sekä ympäristöohjelman laatiminen. (Ekokompassi 2020a). Nämä kymmenen Ekokompassin kriteeriä ohjaavat toimijaa tekemään ekologisia valintoja ja toimintoja saadakseen sertifikaatin. Suomalaisista musiikkitapahtumista mm. Provinssirock, Ruisrock ja Flow Festival ovat mukana Ekokompassi-järjestelmässä. (Ekokompassi 2020b).

Mallikas esimerkki - Flow Festival

Suomessa esimerkkiä ympäristötietoisesta tapahtumatuotannosta näyttää Helsingissä toteutettava musiikkifestivaali Flow Festival. Flow on yli 10 vuoden ajan kartoittanut ja mitannut tapahtuman ympäristövaikutuksia. Hiilijalanjälkilaskenta on toteutettu vuodesta 2009 asti yhteistyössä Pöyry Finland Oy:n kanssa. Tapahtumasta syntyvät päästöt on kompensoitu vuosittain niin kauan kuin päästöjä on mitattu. (Flow Festival 2020). Flow Festivalille on myönnetty Ekokompassi-sertifikaatti.

Hyvänä esimerkkinä ekologisesta tapahtumatuotannosta Flow Festivalin kohdalla on erinomaisesti valitut yhteistyökumppanit. Yhteistyökumppanit ovat ympäristötietoisia toimistaan ja tukevat yhteistyöllä ekologisia ratkaisuja tapahtumassa. Tällaisia isoja yhteistyökumppaneita Flow Festivalilla on Neste, UPM sekä Teknoks. Nämä kumppanuudet auttavat toteuttamaan Flow Festivalin energiantuotannon ja rakennusvaiheen vastuullisemmin. (Flow Festival 2020). Teknos on mukana Responsible Care-vastuullisuusohjelmassa (Teknos 2020) ja UPM on vuodesta 2016 eteenpäin Global Compact LEAD -yhtiönä sitoutunut suureen yritysvastuuseen (UPM 2020).

Neste vastaa Flow Festivaalin energiantuotannosta uusiutuvalla dieselillä (Flow Festival 2020). Neste MY dieselin valmistuksessa käytetään kasvi tai jäterasvaa ja Nesteen mukaan Neste MY dieselin käyttö pienentää polttoaineen elinkaaren aikaisia kasvi-huonepäästöjä 90% (Neste 2020a). Rakennusvaiheessa UPM ja Teknoks vastaavat kierrätettävistä materiaaleista. Terassien rakennukseen käytetään UPM ProFi lamiinaattia, joka on tehty lähes 50 tai jopa 90 prosenttia kierrätetystä materiaalista ja vähentää näin huomattavasti kaatopaikkajätettä. Taideteosten ja rakenteiden maalauksessa käytetään ainoastaan Teknoksen ylijäämämaaleja.

3.2 Lentoliikenteen kehitys

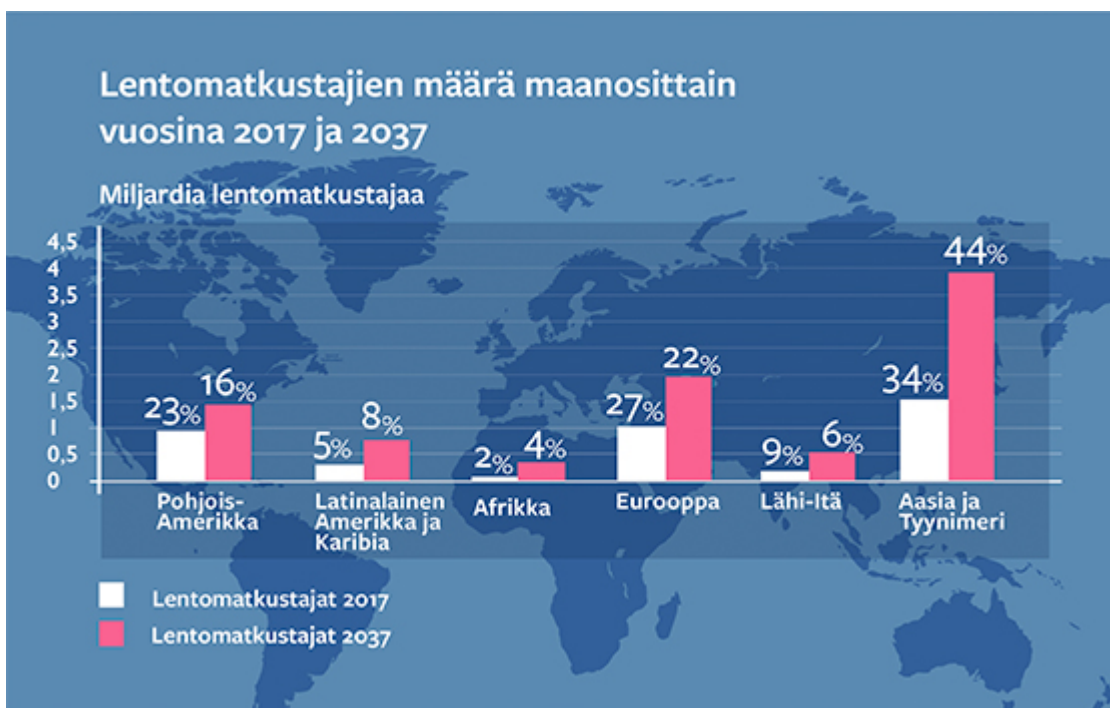
Lentoliikenne on ollut aina hyvin säädeltyä toimintaa, joka perustuu yleisesti sovittuihin sääntöihin. Jo vuonna 1944 laadittiin ensimmäinen kansainvälinen siviili-ilmailun yleissopimus 52 valtion kesken (Vuola 2012). Yksi keskeisimmistä toimijoista alalla on Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO, joka on Yhdistyneiden kansakuntien (YK) alainen toimija. ICAO on 192 jäsenvaltion yhteinen järjestö, jonka päämääränä on kehittää mm. ilmailun tekniikkaa ja periaatteita, sekä toimia tärkeässä roolissa yhteisten sopimusten laatimisessa. Suomessa merkittäviä toimijoita ilmailualalla ovat valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa toimiva palveluyhtiö Finavia Oyj, reitti- ja loma-liikennettä harjoittava valtionyhtiö Finnair Oyj sekä polttoainetta valmistava Neste Oyj (Niemistö, Soimakallio, Nissinen & Salo 2019).

Lentokoneliikenne aiheuttaa hiilidioksidipäästöjen lisäksi monenlaisia muita päästöjä ilmaan kuten rikin ja typen oksideja (Sox, Nox), hiilimonoksidia eli häkää (CO), pienthiukkasia (PM), vesihöyryä (H₂O). Lisäksi lentoliikenne aiheuttavaa muun muassa melua, keinovaloa, jätettä ja muutoksia maan ja veden käytössä. Päästöjä syntyy lentämisen lisäksi myös mm. lentokoneiden valmistuksesta, polttoaineen jalostamisesta ja kuljetuksesta sekä lentoasemien infrastruktuurin rakentamisesta ja ylläpidosta (Niemistö ym. 2019).

Ilmailuala tuottaa siis monenlaisia päästöjä erilaisten toimintojen kautta ja päästöjä syntyy eri vaiheissa tuotantoketjuja. Suurin osa lentoliikenteestä johtuvista päästöistä syntyy kuitenkin lentämisen aikana. Polttoaineen palamisprosessissa muodostuu hiilidioksidia, vesihöyryä sekä alle prosentin verran muita päästöjä. Hiilidioksidin osuus on noin 70 prosenttia kokonaispäästöjen määrästä, minkä takia hiilidioksidi on päästöjen laskemisen keskiössä. Hiilidioksidipäästöt ovat laskennallisesti suoraan verrannollisia kulutetun polttoaineen määrään. (Niemistö ym. 2019). Esimerkiksi Finnairin laskiessa polttoainetehokkuuttaan otetaan kulutuksen lisäksi huomioon matkustajataäyttöaste sekä rahdin määrä (Finnair 2020a). Polttoainetehokkuus lasketaan yleensä toteutunutta matkustajakilometriä (ATK) tai tonnikilometriä (RTK) kohden (Niemistö

ym. 2019). Polttoainetehokkuuteen voidaan kuitenkin vaikuttaa optimoimalla koneen nopeutta ja matkalentokorkeutta (Finavia 2020). Esimerkiksi jatkuvan liu'un menetelmä (Continuous Descent Operations = CDO) vähentää polttoaineen kulutusta ja sen kautta päästöjä (mt.). Lentoyhtiöt ovat velvollisia tarkkailemaan ja raportoimaan polttoaineen kulutuksesta viranomaisille Euroopan unionin päästökaupan sääntöjen mukaisesti (Niemistö ym. 2019).

Lentämisen arvioidaan olevan kasvava matkustusmuoto myös tulevaisuudessa. Alla oleva kuva (Suomen ympäristökeskus, Sitra 2019) esittelee lentomatkustajien määrän arvioitua kasvua vuosien 2017 ja 2037 välillä.

Kuva 1. © Suomen ympäristökeskus & Sitra

Lentomäärien kasvaessa korostuu päästöjä vähentävien ratkaisujen kehittämisen tärkeys. Polttoaineen kehittäminen on keskeisessä osassa hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä tulevaisuudessa. Tärkeää kehitystyötä lentokoneiden polttoaineen parissa tekee Neste Oy. Neste on maailman kolmanneksi vastuullisin yritys ja kehittää jatkuvasti

Neste MY sarjan polttoaineita (Neste 2020a). Neste My lentodieselin käyttö polttoaineena vähentää 80 prosenttia kasvihuonepäästöjä verrattuna fossiiliseen lentopetroliin. Neste My lentopolttoaine valmistetaan sata prosenttisesti uusiutuvista ja kestävästä raaka-aineista kuten eläinrasvasta ja käytetystä keittiörasvasta. SAF-polttoainetta (Sustainable Aviation Fuel) voidaan sekoittaa fossiiliseen lentopetroliin jopa suhteessa 50/50, jos lentokoneen tekniikka on riittävä. Sen ominaisuuksiin kuuluu myös matalampi jäätymispiste ja korkeampi energiatiheys. (Neste 2020b).

Uusiutuvat polttoaineet eivät ole vielä maanlaajuisessa käytössä, vaikka tuote on jo olemassa, minkä takia voidaan ajatella, että uusiutuvilla polttoaineilla on suurempi rooli vasta tulevaisuudessa. Polttoaineen käyttö on kuitenkin matkustajaa ja matkakilometriä kohden noin 70 prosenttia tehokkaampaa kuin 40 vuotta sitten. Tähän vaikuttaa lentokoneteknologian kehittyminen, ja lentoliikenteen energiatehokkuus on parantunutkin viimeisen vuosikymmenen aikana yli prosentin vuodessa. Uusiutuvan polttoaineen lisäksi sähkövoiman käyttöä kaupalliseen lentämiseen kehitetään jatkuvasti. Sähkömoottorisia pienkoneita on jo tuotannossa ja sähkölentokoneiden onkin arvioitu tulevaisuudessa soveltuvan parhaiten kotimaan lentoliikenteeseen, jossa välimatkojen kohdalla puhutaan muutamista sadoista kilometreistä. (Finavia 2020).

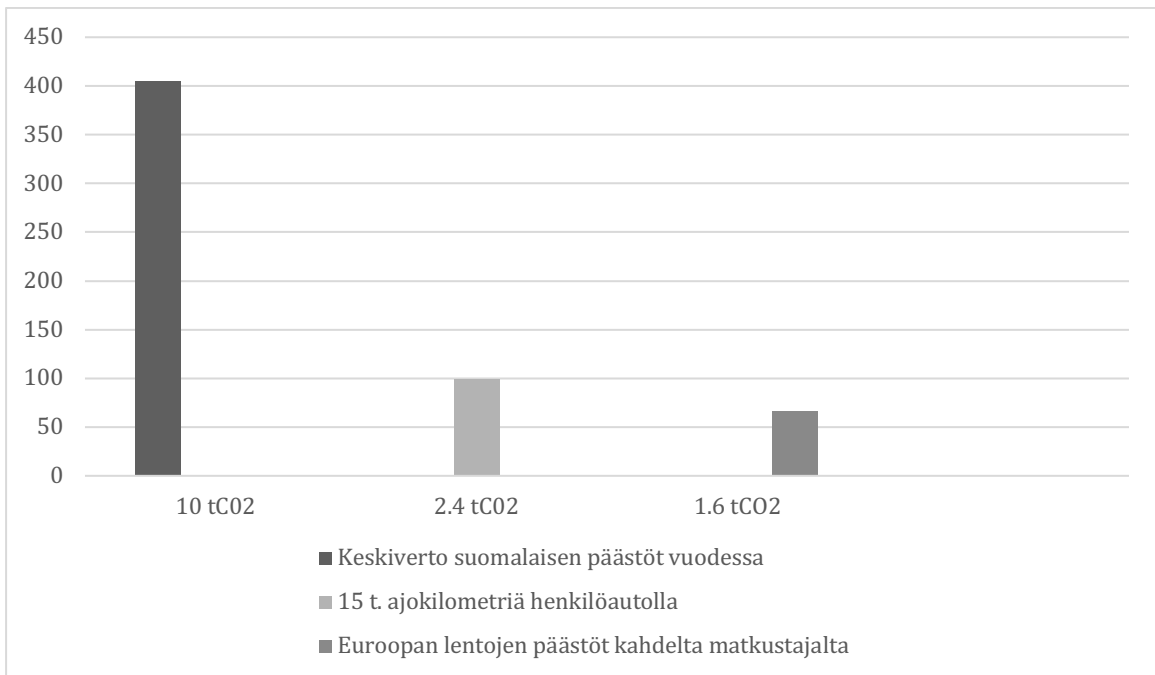
3.3 Kompensoinnin moninaiset vaihtoehdot

Päästöjen kompensoinnilla tarkoitetaan sitä, että kumotaan aiheutettu ilmastohaitta vähentämällä tai sitomalla omia päästöjä vastaava määrä jossain toisaalla. Yleensä tämä tarkoittaa päästöyksikköjen (engl. carbon credit tai carbon offset) ostamista ja mitätöimistä jonkun palveluntarjoajan kautta (Landström 2020).

Kaikilla yrityksillä syntyy toiminnastaan hiilidioksidipäästöjä, joten kompensointi ei ole suunnattu vain ilmailualalle. Kompensointipalveluita tarjoaa lentoyhtiöiden lisäksi mm. Hesburger, Wolt ja UPS. Vapaaehtoisiin kompensatioihin standardileimoja tarjoavat mm. Verified Carbon Standard (VCS), Gold Standard ja Clean Development Mechanism (CDM) (Landström 2020).

Suomalainen ilmailualan yritys Finnair tarjosi maaliskuuhun 2020 asti kompensatiopalvelua omilla lennoillaan. Kompensointi oli mahdollista joko maksamalla suoraan lennosta aiheutuvien päästöjen kompensoinnin verran tai tukea biopolttoaineen ostoa. Biopolttoaine tulee Finnairin lennoille SkyNRG:ltä Kaliforniasta, ja se on valmistettu käytetystä keittorasvasta (Finnair, 2020). Maaliskuun alussa Finnair joutui kuitenkin lopettamaan päästöhyvityspalvelunsa, sillä Poliisihallitus tulkitse palvelun olevan rahankeräyslain alaista toimintaa. Yritys ei voi harjoittaa rahankeräystä, minkä seurauksena Finnair lopetti Push for Change - päästöhyvitys- ja biopolttoainepalvelunsa. (Teittinen & Elonen 2020). Helsingin Sanomien artikkelissa Ilmastoapu yrityksen toimitusjohtaja Ari-Pekka Aaltonen arvioi Finnairin tilanteen ongelmalliseksi, koska asiakas tietää kompensatiosta vain euromäärän, mutta ei tarkkaa litramäärää minkä sillä saa. Kompensaation on oltava vastikkeellista, jolloin asiakkaan täytyisi tietää vastine maksulle. (mt.)

Niin yritysten kuin yksityisten henkilöiden oltava tarkkana kompensointipalvelua valitessaan, sillä vastikkeellisuuden varmentamiseksi on etsittävä paljon tietoa toimijasta ja sen tarjoamista palveluista. Suomalainen kompensatiota tarjoava yritys CO2Esto antaa heti verkkopalvelunsa etusivulla esimerkin kahden henkilön lentomatkojen CO₂-päästöjen kompensoinnista Kanarian saarille ja takaisin. Mitätöintikustannukseksi arvioidaan noin 27 euroa (CO2Esto 2020a). Seuraavassa kuviossa on esitelty CO2Esto hinnoittelua kompensatiopalveluistaan. Vasemmassa reunassa mittarina on euromäärä.

Kuvio 1. Esimerkki CO2Esto -palvelun hinnoittelusta

CO2Esto -palvelun kaikki yksityisille suunnatut hinnat muodostuvat seuraavasti: päästöoikeuden hinta 44 prosenttia, arvonlisävero 24 prosenttia, yhteisövero 20 prosenttia sekä muut kulut 12 prosenttia. Yrityksille tarjotut palvelut ovat samoja kuin monessa muussa kompensatiota tarjoavassa yrityksessä; yhteistyön alussa lasketaan yrityksen hiilidioksidipäästöt, arvioidaan päästövähennysmahdollisuudet, valitaan toteutettavat toimenpiteet ja maksetaan mitätöintipalvelusta. Tämän jälkeen CO2Esto ostaa ja mitätöi päästöt päästömarkkinoilta ja toimittaa asiakkaalle sertifikaatin.

Samaa kaavaa käyttää suomalainen Compensate, joka on voittoa tavoittelematon ilmastotoimija. Compensaten tarjoamia palveluita yrityksille on päästöjen laskenta, sisään laskettu ylikompensointi ja asiakaspolun suunnittelu ja viestintästrategia (Compensate 2020a). Compensaten ja CO2Eston isoimpana erona on kompensaaion vastikkeen kohde. CO2Esto -palvelu ostaa päästöt päästömarkkinoilta, kun taas Compensaten kautta kompensaaion voi ohjata metsänsuojeluprojekteihin Zimbabwessa tai Kambodzassa (Compensate 2020b).

4 TAMPEREEN ELOKUVAJUHLIEN HIILIJALANJÄLKI

Tampereen elokuvajuhlat käynnisti vuonna 2019 hankkeen “Maailman ekologisista elokuvafestivaali”. Hankkeen avulla elokuvajuhlat tarkastelee omaa toimintaansa ekologisesta näkökulmasta ja kehittää sitä askel kerrallaan jaksottamalla toimenpiteitä ja tavoitteita vuositasolle. Tämä on looginen toimintatapa yhdistykselle ja tapahtumalle, joka toimii pääosin apurahoitusten voimalla. Resurssien ollessa pienet, on varat ja toimenpiteet siroteltava asteittain osaksi toimintaan.

Yhtenä osana hankesuunnitelmaa on festivaalien ilmastovaikutus. Tampereen elokuvajuhlien toiminnanjohtaja Laura Laaksonen pohtii muun muassa, miten tulevaisuudessa voitaisiin järjestää yhteiskunnallista keskustelua ylläpitävää ja elokuva-alan mielipiteisiin vaikuttavaa tapahtumaa ilman, että ympäristöä kuormitettaisiin kohtuuttomasti. (Laaksonen 2019).

Suunnitelma on tehty vuoteen 2022 asti, ja se sisältää jo nimettyjä toimenpiteitä. (Laaksonen 2019). Hankesuunnitelma on saatettu kirjalliseen muotoon rahoitushankinnan osana. Osa toimenpiteistä on jo otettu onnistuneesti osaksi toimintatapoja, mutta kokonaisuudessaan hankesuunnitelman ei tule toteutumaan yhdistyksen taloudellisilla resursseilla ilman lisärahoitusta (Laaksonen 2020).

Toiminnan kehittämiseksi on vuonna 2019 toteutettu muutamia selvityksiä syntyvistä hiilidioksidipäästöistä. Emilie Kristersson ja Anne Puolanne (Hämeen ammattikorkeakoulu) selvittivät Ympäristöjohtamisen moduuli-kurssityönä Tampereen elokuvajuhlien t-paidan ja ohjelmakirjan elinkaaresta syntyviä hiilidioksidipäästöjä. Tulokset todettiin kuitenkin olevan harjoittelun tulos, ja vain suuntaa antavaa tietoa tilaajalle. Ne eivät ole julkista tietoa.

Tilaajan pyynnöstä tein selvitystä vuoden 2019 festivaalivieraiden lennoista syntyneestä hiilijalanjäljestä (Hellman 2020). Toteutin selvityksen kahdessa osassa. Tein selvityksen tilastoimalla vuoden 2019 tiedossa olevien ulkomaalaisten kutsuvieraiden sekä akkreditoituneiden vieraiden lennot. Ulkomaalaisilla kutsuvierailla tarkoitetaan

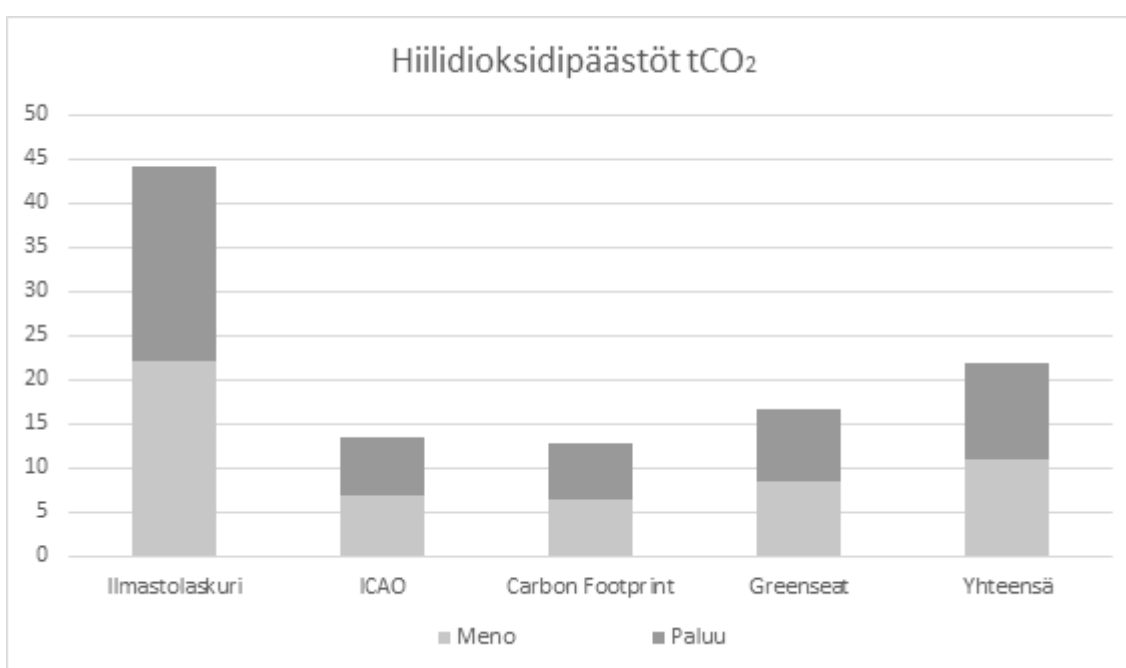
niitä henkilöitä, joille Tampereen elokuvajuhlat hankki ja kustansi lentoliput. Ulkomaalaisilla akkreditoituneille vierailta tarkoitetaan henkilöitä, jotka hankkivat ja kustansivat omat lentolippunsa. Tällä jaolla on merkitystä, koska kutsuvieraiden matkatiedot ovat lentolippuja osalta tallennettuna tilaajan tietojärjestelmään, kun taas akkreditoituneiden vieraiden matkatiedoista on selvillä vain ne, mitä he ovat itse niistä tilaajalle ilmoittaneet. (mt.)

Vuonna 2019 ulkomaalaisia vieraita osallistui festivaaleille 163, ja matkatiedot löytyivät 58 matkustajalta. Matkatiedoilla tarkoitetaan tässä tapauksessa lentotietoja, kuten lennon numeroa tai konkreettista lentolippua, jonka avulla voidaan jäljittää lennetty välimatka. Näistä 58 selvillä olevasta matkasta Tampereen elokuvajuhlat osti liput 22 vieraille ja loput 36 hankkivat itse lentolippunsa. Alla oleva kaavio osoittaa, että selvityksen tulokset ovat korkeintaan suuntaa antavia, sillä matkatiedot olivat selvillä vain 14 prosentilla kaikista ulkomailta saapuvista vieraista. Vieraita saapuu tapahtumaan ympäri maailman. Suurin osa vieraista saapui Euroopasta, mutta osa matkustaa kauempaa kuten Japanista, Etiopiasta tai Yhdysvalloista. (mt.)

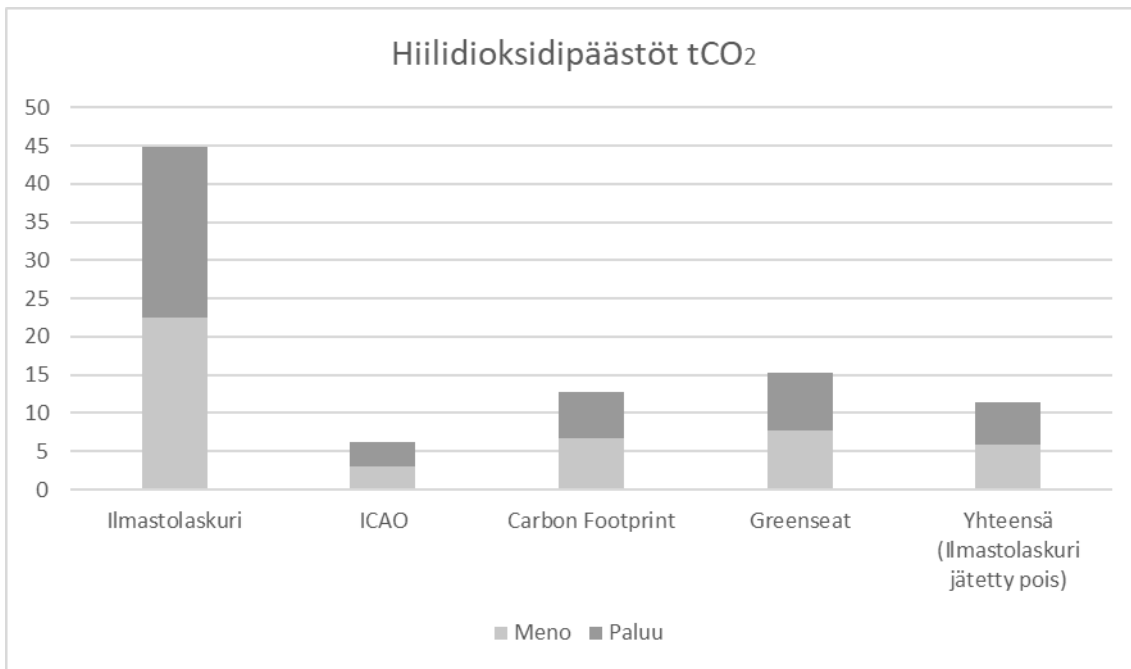
Kuvio 2. Ulkomailta saapuneiden vieraiden matkustustiedot vuonna 2019 (Hellman 2020)

Tilastoinnin jälkeen laskin tiedossa olevien lentomatkojen hiilijalanjäljen käyttäen neljää eri laskuria. Käytössäni oli kansainvälisen ympäristöjärjestön WWF:n Ilmastolaskuri, Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ICAO:n hiilidioksidilaskuri, kaupallisen yrityksen Carbon Footprintin hiilidioksidilaskuri sekä kompensatiovaihtoehtoja myyvän GreenSeatin hiilidioksidilaskuri. Laskureiden tarkemmat toimintaperusteet laskureiden verkkosivuilta (WWF 2019, ICAO 2017, Carbon Footprint 2020, Greenseat 2020). Selvityksen tulokset laskettiin kahdessa erässä, ensin ulkomaalaisten kutsuvieraiden lennot ja sitten akkreditoituneiden vieraiden lennot.

Kuvio 3. Ulkomaalaisten kutsuvieraiden lentojen hiilidioksidipäästöt vuonna 2019 (Hellman 2020)

Kuviossa 3 esitellään 22 kutsuvieraiden lentojen tulokset. Laskureiden välillä oli erittäin suurta vaihtelua lopputuloksen kesken; WWF Ilmastolaskuri laski 22 vieraan lentojen päästöiksi 44,28 tCO₂ kun taas Carbon Footprint laskurilla vain 12,86 tCO₂. Koska Ilmastolaskurin lukema oli merkittävästi poikkeava muista tuloksista, päätettiin se jättämään pois keskiarvon laskemisesta. 22 kutsuvieraan lentojen hiilidioksidipäästöjen keskiarvoksi arvioitiin noin 14,33 tCO₂.

Kuvio 4. Ulkomaalaisten akkreditoituneiden vieraiden lentojen hiilidioksidipäästöt vuonna 2019 (Hellman 2020)

Kuviossa 4 on kuvattuna ulkomaalaisten akkreditoituneiden vieraiden tulokset. Koska selvityksessä käytettiin samoja laskureita, olivat tuloksien erot jälleen suuria. Ulkomaalaisia akkreditoituneita vieraita oli 36, ja heidän lentotiedoistaan oli saatavilla vain osa matkasta. Suurin osa näistä lennoista olivat välillä Tukholma-Tampere tai Helsinki-Tampere. Siksi tulos on pieni kutsuvieraiden hiilidioksidipäästöihin verrattuna. Jälleen kerran päädyttiin jättämään suurin poikkeama pois, joten kun WWF:n Ilmastolaskurin tulos tiputettiin keskiarvosta, arvioitiin hiilidioksidipäästöiksi noin 11,43 tCO₂.

Kaikkiaan 58 ulkomaalaisen vieraan hiilidioksidipäästöiksi laskettiin yhteensä noin 26 tCO₂. Kokonaiskeskiarvoa laskettaessa jätettiin jälleen WWF:n Ilmastolaskurin tulokset huomioimatta. Näitä tuloksia tulkittaessa on otettava huomioon, ettei minkään laskurin antamat tulokset ole sata prosenttisesti paikkaansa pitäviä ja lopputulos on vain suuntaa antava keskiarvo. On myös tärkeää muistaa, että tulos 26 tCO₂, on vain 36 prosenttia kaikista vieraiden aiheuttamista päästöistä, jopa vajaisiin tietoihin perustavana.

Tärkeimpänä huomiona vuoden 2019 lentojen selvityksestä nousi esille lentojen määrä Tampere-Pirkkalan lentokentälle. 58 lennosta jopa 35 lentoa oli Tampereelle, joko Helsinki-Tampere tai Tukholma-Tampere välillä. Hiilijalanjälki lennolla Helsinki-Tampere välillä on arviolta noin 0,2 tCO₂ ja Tukholma-Tampere noin 0,4 tCO₂.

Junamatkan hiilijalanjälki välillä Helsinki - Tampere on täysin päästötön, sillä VR käyttää junissaan vesivoimalla tuotettua sähköä. Bussilla sama väli tuottaa noin 9 kg CO₂ eli 0,009 tCO₂ päästöjä (VR 2020). Tämä tarkoittaa siis käytännössä, että kyseisen välimatkan lentäminen tuottaa 22 kertaa enemmän hiilidioksidia kuin bussilla saapuessa.

Tukholmasta matkustaminen laivalla Helsinkiin ja takaisin synnyttää Tekniikka & Talous lehden selvityksen mukaan hiilidioksidia 57,2 kg tai 39,2 kg (0,03 tCO₂) (Lampela 2019). Laivamatka Tukholmasta Helsinkiin ja junamatka Helsingistä Tampereelle tuottaisivat siis yhteensä vajaa 0,04 tCO₂. Yhdistämällä siis laiva- ja junamatkan voi Tukholma-Tampere välin matkustaa kymmenen kertaa pienemmällä hiilijalanjäljellä verrattuna saman välimatkan lentämiseen.

Tampereen elokuvajuhlat on tehnyt jo useampia toimenpiteitä kestäväen kehityksen ja ekologisuuden kehittämiseksi. Hankesuunnitelma "Maailman ekologisin festivaali" ohjaa näitä toimintoja luoden toimintalinjoja tuleville vuosille (Laaksonen 2019). Dokumenteista, joihin kaikilla työntekijöillä on pääsy, löytyy ympäristöasioihin liittyviä selvityksiä eri vuosilta. Vuonna 2012 on tehty Ympäristösuunnitelma, joka toteutettiin Pirkanmaan festivaalit – Voimaa verkostoista -hankeen puitteissa 25 Pirfest ry:n jäsenfestivaalille (Mäki-Kihniä & Niemi 2012). Lisäksi vuonna 2019 on tehty kaksi raporttia liittyen Tampereen elokuvajuhlien ympäristöasioihin; jo aiemmin mainittu Kristerssonin ja Puolanteen (2019) toteuttama raportti sekä Saara Viitasen (2019) toteuttama ympäristöraportti, joka sisältää kierrätysohjeet kaikkiin festivaalin aikaisiin toimipisteisiin.

Vuoden 2020 tapahtuman ekologisuuden edistämiseksi valittiin ekologisia materiaaleja staff-vaatteisiin, merchandise tuotteisiin sekä banderolleihin. Painotuotteiden valmistajia kilpailutettaessa otettiin hinnan lisäksi huomioon myös ympäristöystävällisyys ja festivaalin ruokailupaikoiksi valittiin kasvisruokaa suosivia ravintoloita. Monivuotisia graafisiamateriaaleja on alettu työstämään, jotta tulevaisuudessa voitaisiin käyttää esimerkiksi päivämäärättömiä staff-paitoja, kangaskasseja ja banderolleja.

5 MENETELMÄT

Tässä opinnäytetyössä menetelmänä oli tarkoitus käyttää haastatteluja ja benchmarking-menetelmää. Lähestyin useaa eurooppalaista ja kotimaista kansainvälistä elokuvafestivaalia haastattelupyynnöllä. En tavoittanut kevään 2020 aikana yhtään toimijaa, jolta olisin saanut haastattelun tai vastauksia kysymyksiini kirjallisessa muodossa. Näin ollen päädyin vaihtamaan tutkimusmenetelmäni dokumenttianalyysiksi.

Käytän dokumenttianalyysin tukena tekemääni haastattelurunkoa, ja vastaan kysymyksiin tämän menetelmän avulla. Valitsin haastattelukysymyksistä viisi mielestäni tärkeintä kysymystä, mihin verkkosivujen avulla voisi löytää vastaukset.

Valitsemani kysymykset ovat kuinka festivaali arvostaa ympäristöystävällisiä ratkaisuja, kuinka monta asiakasta tapahtumassa käy vuosittain ja kuinka moni heistä saapuu ulkomailta, onko festivaalilla suunnitelma, kuinka pienentää hiilijalanjälkeä tulevaisuudessa, kompensoiko festivaali tapahtumasta syntyviä hiilidioksidipäästöjä sekä kuinka ympäristöystävälliset arvot ja/tai teot näkyvät markkinointiviestinnässä. Haastattelukysymykset ovat liitteenä (Liite 1). Benchmarking-menetelmä tukee dokumenttianalyysiä ja toimenpide-ehdotusten suunnittelua.

Dokumenttianalyysillä eli kirjallisten lähteiden analyysillä pyritään tekemään päätelmiä kirjalliseen muotoon saatetusta aineistosta. Tätä menetelmää käytetään silloin kun suorien havaintojen tekeminen esimerkiksi haastattelun kautta on mahdotonta. Aineistoa voi olla esimerkiksi www-sivusto, litteroitu haastattelu, lehtiartikkeli tai keskustelu. Dokumenttianalyysi voi olla antoisa työväline tutkimuksen suorittamiseen tilanteessa, jossa ilmiö on suhteellisen uusi ja sen keskeisistä kysymyksistä ei vielä ole valmista dokumentaatiota. Muiden toimintatapojen selvittäminen voi olla oiva lähestymistapa omaan tutkimuskysymykseen. (Anttila 1998, 9.2.4). Tässä tutkimuksessa dokumenttianalyysin aineistona toimii pääosin ympäristötietoisten festivaalien verkkosivustot.

Benchmarking-menetelmällä eli vertailuanalyysillä pyritään arvioimaan kahden tai useamman organisaation toimintoja tai prosesseja keskenään. Yleensä vertailukumppani etsitään suhteessa paremmasta organisaatiosta, joka voi olla saman alan toimija tai minkä tahansa toimialan tekijä. Vertailuanalyysissä pyritään oppimaan hyviä käytäntöjä ja sitä kautta kehittämään omaa toimintaa. Usein paras tapa toteuttaa vertailuanalyysi olisi vierailulla verrattavassa organisaatiossa. Vertailu voidaan kuitenkin toteuttaa myös etsimällä tietoa organisaatiosta esimerkiksi verkkosivuilta tai artikkeleista. (Itä-Suomen Yliopisto 2020). Tässä opinnäytetyössä benchmarking-menetelmän avulla pyritään löytämään esimerkkejä toimintamalleille, joita Tampereen elokuvajuhlilla vasta kehitetään ympäristötoimien suhteen.

Ympäristöystävällisten ratkaisujen arvottaminen festivaalilla

Elokuvafestivaalitapahtumista esimerkkinä toimii Berliinissä järjestettävä Berlinale (Berlin International Film Festival), joka sitoutunut noudattamaan Yhdistyneiden kansakuntien eli YK:n Sustainable Development Goals agendaa. Berlinale on sitoutunut näiden tavoitteiden kautta toteuttamaan tapahtumaansa kohti kestävä kehitystä ja ympäristön suojelua. Verkkosivuillaan Berlinale kertoo keskittyvänsä näistä 17 tavoitteesta erityisesti laadukkaan kouluttamisen (SDG 4), sukupuolten tasa-arvoisuuden (SDG 5), tuotannon, innovaation sekä infrastruktuurin (SDG 9) ja kestävä kulutuksen ja tuotannon (SDG 12) kehittämiseen. (Berlinale 2020a). Tapahtuman verkkosivuilla on kerrottu laajasti Sustainable Development Goals -ohjelmasta ja tapahtuman omista tavoitteistaan. Sivustoa lukiessa muodostuu nopeasti kuva, että kestävä kehitys ja ympäristöystävällisyys on tärkeä arvo tapahtumalle.

Toiseksi eurooppalaiseksi tapahtumaksi valitsin Englannissa järjestettävä Glastonbury Festivalin, joka myös esittelee verkkosivuillaan kattavasti ympäristötekojaan. Glastonbury Festival kertoo sivuillaan, kuinka ympäristöystävällinen lähestymistapa asioihin on ollut osa tapahtuman toimintatapoja jo pitkään. 1970 vuodesta lähtien järjestetty tapahtuma on suosinut alusta alkaen mm. lähituotettua siideriä. ”We were green then,

and we are just as green now” kirjoittaa tapahtuman perustaja Michael Eavies kuvaillessaan tapahtumaa. (Glastonbury Festival 2020a). Myös tämän tapahtuman verkkosivuista muodostuu hyvin nopeasti kuva, että ympäristöystävälliset arvot ovat todella arvossaan ja niistä on paljon tietoa saatavilla.

Hakiessani tietoa näistä festivaaleista käytin tapahtuman nimen perässä hakusanoja ”sustainability” tai ”environmental policy”. Käyttäessäni samoja hakusanoja Tampere Film Festival kanssa tapahtumasta ei löytynyt minkäänlaisia tietoja, jotka viittaisivat tapahtuman ympäristötietoisuuteen. Tästä muodostuu kuva, ettei tapahtumalle vihreät arvot ja ympäristöystävällisyys ole kovinkaan tärkeää.

Tapahtuman asiakasmäärä ja ulkomailta saapuvat vieraat

Berlinale tapahtumassa vieraili vuonna 2020 yhteensä 479 365 kävijää. Näistä akkreditoituneita vieraita oli 18 518, jotka saapuivat 132 maasta. (Berlinale 2020b). Tampereen elokuvajuhlat on siis verrannaisesti pieni tapahtuma sillä kokonaiskävijämäärä 30 000 kävijää (Tampereen elokuvajuhlat 2020b) on vain 6,26 prosenttia Berlinalen kävijöistä. Tampereen elokuvajuhlien verkkosivuilta ei löydy tietoa, kuinka monesta maasta akkreditoituneita vieraita saapui. Glastonbury Festivalin yleisökapasiteetti on vuonna 2019 oli 203 000 kävijää (Glastonbury Festival 2020b). Heidän verkkosivuiltaan ei löydy tietoa, kuinka monesta maasta tapahtumaan saapuu artisteja tai asiakkaita.

Festivaalin suunnitelma pienentää hiilijalanjälkeä tulevaisuudessa

Berlinale kertoo verkkosivuillaan ekologisesti kestävästä aloitteistaan, joita on toteutettu vuodesta 2010 asti. Tapahtuman on selvittänyt oman hiilijalanjälkensä vuonna 2010 Öko-Institutin (Institute for Applied Ecology) toimesta (Berlinale 2020c). Hiilijalanjäljen suuruudesta ei kuitenkaan löydy verkkosivuilta tietoa eikä tutkimusta löydy

Öko-Institutin sivuilta. Pientääkseen hiilidioksidipäästöjään tapahtuma on käyttänyt vuodesta 2013 ainoastaan uusiutuvaa energiaa energialähteenään. Vuonna 2015 Berlinale perusti oman työryhmän ilmastonsuojelua varten ja yksi heidän tehtävistään on vähentää haitallisten päästöjen määrää. Muita toimenpiteitä on ollut muun muassa kertakäyttöisten mukien käytön lopettaminen sekä kierrätettävien punaisten mattojen käyttö. (mt.).

Vaikka Berlinale tekee isoja ympäristötekoja, on Glastonbury Festival informatiivisempi toimistaan hiilidioksidipäästöjen pienentämisen suhteen. Glastonbury Festivalin verkkosivuilla on listattu kolme kohtaa kuljetuksista aiheutuvien päästöjen pienentämiseksi: tapahtuma-alueelle on rakennettu Wholesale Market vähentääkseen ruuan kuljetuksia, tekoaltaisiin on varastoitu 2 miljoonaa litraa vettä, jotta tapahtumaan ei tarvitse kuljettaa vettä sekä yhteistyössä ja investoimalla paikallisiin viemärlaitoksiin on mahdollistettu jätevesien käsittely alle 15 kilometrin säteellä alueesta (Glastonbury Festival 2020c). Tapahtuman hiilijalanjälkeä ei tässäkään tapauksessa löydy suoraan verkkosivuilta, mutta Glastonbury Festival on selkeämmin kuin Berlinale listannut tehtyjen toimenpiteiden lisäksi myös tulevia toimenpiteitään.

Tampereen elokuvajuhlat ovat valinnut Glastonbury Festivalin tavoin yhdeksi tavoitteeksi pienentää kuljetuksista eli tässä tapauksessa lennoista syntyviä hiilidioksidipäästöjä. Kuljetuksista syntyviä päästöjä on aiheellista tutkia tilaajan osalta tulevaisuudessakin lisää, sillä kuljetukset vaikuttavat olevan yksi isoimmista hiilidioksidipäästöjen aiheuttajista tapahtumatuotannon kohdalla. Vierasten kuljettamisen lisäksi Tampereen elokuvajuhlat voisi myös puuttua myös muihin kuljetuksiin, joita aiheutuu mm. rakennuksen ja tapahtuman aikana. Tämän lisäksi tulevaisuudessa voitaisiin linjata muutama iso toimenpide, joiden avulla pienentää hiilijalanjälkeä.

Päästöjen kompensointi

Berlinalle on toteuttanut päästöjen kompensointia vaihtelevasti vuodesta 2010 lähtien. Berlinalle toteaa pressijulkaisussaan 27.10.2011 suurimpien hiilidioksidipäästöjen syntyvän kuljetuksista ja erityisesti lentoliikenteestä. (Berlinalle 2011). Tampereen elokuvajuhlat ei ole laskenut tapahtumansa hiilijalanjälkeä kokonaisuudessaan, mutta arvioi Berlinalen tavoin suurimman hiilijalanjäljen syntyvän matkustamisesta eritoten lentäen. Berlinalle on hyvittänyt vuodesta 2011 henkilökunnan työmatkoista lentäen syntyneet päästöt tukemalla metsitysprojekteja. Vuonna 2012 festivaalivieraat ovat myös voineet hyvittää hiilijalanjälkensä, joka syntyy tapahtumaan matkustamisesta. Festivaalivieras on voinut Berlinalen verkkosivuilla laskea matkustamisesta syntyvät hiilidioksidipäästöt, kompensoida ne ja hankkia sertifikaatin toteutuneesta kompensoinnista. (mt.).

Selvityksessä Tampereen elokuvajuhlien lentojen päästöistä vuonna 2019 (Hellman 2020) ei huomioitu laisinkaan henkilökunnan vuosittaisia lentomatkoja. Nämä henkilöstön työmatkalennot tulisi tulevaisuudessa myös huomioida hiilijalanjälkeä laskettaessa sekä lentoreittejä suunniteltaessa. Berlinalen toteuttama kompensoinnin mahdollistaminen vieraille voisi olla toimiva ratkaisu myös Tampereen elokuvajuhlille. Koska suurimman osan vieraista kuljetuksiin ei voida konkreettisesti vaikuttaa, olisi tämän kaltainen palvelu vieraille helppo tapa osallistua ympäristöystävällisen tapahtuman toteuttamiseen.

Glastonbury Festival kertoo verkkosivuillaan istuttaneensa vuodesta 2000 asti yli 10 000 alueellista puuta ja pensaskasvia tukeakseen alueen ympäristöä (Glastonbury Festival 2020c). Verkkosivuilta ei kuitenkaan selviä onko tämä toteutettu tapahtuman omasta toimesta vai kompensointina. 10 000 puuta muodostaa jo ison hiilinielun, joten tämän kaltaista systemaattista istuttamista voisi kuvailla myös kompensoinniksi. Istuttajana Glastonbury Festival sitoo puihin päästöjä, joten voidaan ajatella, että tapahtuma puiden istutuksen kautta vähentää päästöjään ja täten siis kompensoi niitä. Kompensointi toteutetaan vain ilman välikäsiä eli kompensointiä tarjoavia yrityksiä.

Ympäristöystävällisten arvojen ja/tai tekojen näkyminen markkinointiviestinnässä

Berlinalen sekä Glastonbury Festivalin verkkosivuilta löytyy valtavasti tietoa niin tapahtumien arvomaailmasta kuin ympäristöteoista. Molemmat toimijat ovat tehneet jo pitkään töitä ympäristötietoisesta näkökulmasta, ja verkkosivuilta löytyvien tietojen perusteella ovat pystyneet kehittämään toimintaansa vuosi vuodelta ympäristöystävällisemmäksi.

Arvojen ja tekojen näkyminen viestinnässä on todistettavissa sillä, että vastaukset haastattelukysymyksiini löytyivät tapahtumien verkkosivuilta, jotka toimivat markkinoitviestinnän väylänä. Verrattuna Berlinalen sekä Glastonbury Festivalin viestintään ympäristöystävällisistä arvoista ja teoista Tampereen elokuvajuhlien verkkosivuilla on iso informaatioaukko. Jotta tilaajan tekemät ympäristöteot näkyvät myös toiminnan ulkopuolisille, olisi ne hyvä tuoda näiden kahden tapahtuman tavoin esille verkkosivuilla.

6 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Tässä kappaleessa esittelen toimenpide-ehdotuksia Tampereen elokuvajuhlille toteuttaa tapahtuma ympäristöystävällisemmin vuonna 2021 ja tulevina vuosina. Tavoitteena ei ole toteuttaa kaikkia toimenpiteitä samana vuonna, vaan toimintoja voidaan lisätä vuosi kerrallaan resurssien antaessa myöden.

6.1 Lentoreittien suunnittelu

Lentoreittien suunnittelu on tärkein yksittäinen tekijä ulkomailta saapuvien vieraiden lennoista syntyvän hiilijalanjäljen pienentämisessä.

Toimenpiteitä, jotka pitäisi huomioida lentoreittien suunnittelussa:

- Ostetaan suoria lentoja
- Ei kustanneta matkalaukkua lennolle
- Suositaan lentoyhtiöitä, jotka käyttävät biodieseliä
- Korvataan vieraiden Suomen sisäiset lennot juna- tai bussilipuilla
- Suositaan laivamatkoja Tukholma-Helsinki välillä, jos mahdollista
- Suositaan yleisesti muita julkisia kulkuneuvoja

Suorat lennot pienentävät hiilijalanjälkeä automaattisesti. Nimensä mukaisestikin lento on mahdollisimman suora kohteiden välillä, jolloin lentokilometrejä syntyy vähemmän kuin välilaskullisissa lennoissa. Suurin osa hiilidioksidista syntyy lennon aikana (SYKE 2020), mutta myös nousut ja laskut kuluttavat erityisesti polttoainetta (Zieman 2019). Lentoreitti, jolla on useita välipysähdyksiä, kiertää todennäköisesti jonkun verran, jolloin hiilidioksidipäästöjä syntyy automaattisesti suoria lentoja enemmän. Näin ollen suoran lennon suosiminen on ympäristöystävällinen teko.

Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä jokaisesta kohteesta ei ole suoraa lentoa Helsinkiin tai Pirkkalaan, joten reittilentoja ostaessa olisi pyrittävä mahdollisimman vähäisiin välilaskuihin. Tämä vaatii vieraskoordinaattorille lisää työresursseja, sillä lentoreittien selvittämiseen ja suunnitteluun menee enemmän aikaa kuin aiemmin. Suorien lentojen hinnat ovat yleensä korkeampia kuin välilaskullisten lentojen. Vieraskoordinaattorin työtuntien lisääminen sekä lentojen korkeammat hinnat ovat resursseja, jotka Tampereen elokuvajuhlien on otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa tulevana vuosina. Nämä menot on huomioitava budjetoinnissa, ja on etsittävä resurssit, joilla nämä toimenpiteet on mahdollista toteuttaa.

Ei kustanneta matkatavaroita vieraille, kun Tampereen elokuvajuhlat kustantavat lentolippuja ulkomailta saapuville vieraille. Rahdin määrä vaikuttaa suoraan hiilidioksidipäästöjen määrään. Esimerkiksi Finnairin laskiessa polttoainetehokkuuttaan otetaan kulutuksen lisäksi huomioon rahdin määrä (Suomen ympäristökeskus 2019). Käsimatkatavaroiden kanssa matkustaminen pienentää matkustajan aiheuttamia hiilidioksidipäästöjä, sillä koneen painon ollessa pienempi polttoainetehokkuus lisääntyy (Zieman 2019). Kun vieraille ei kustanneta valmiiksi ruumaan menevää matkatavaraa, kynnys ottaa matkalaukku mukaan nousee sen ollessa omakustanteinen. Tähän liittyy vahvasti myös vieraille viestiminen ekologisuudesta, josta kerron lisää kappaleessa 6.2 Vieraille viestiminen.

Suositaan lentoyhtiöitä, jotka käyttävät biodieseliä, jos vain on mahdollista. Biodiesel ei ole vielä itsestäänselvyys jokaisella lennolla. Sen käyttö voi kuitenkin pienentää lennon kasvihuonepäästöjä 80% verrattuna fossiiliseen lentopetrooliin (Neste 2020b). Lentoyhtiöitä, jotka käyttävät jossain määrin lennoillaan biodieseliä ovat Finnairin lisäksi mm. Lufthansa, Scandinavian Airlines, KLM, Virgin Australia, Virgin Atlantic, Azul Airlines, British Airways (Alternative Airlines 2020).

Bergen, Brisbane, Los Angeles, Oslo ja Tukholma ovat vuonna 2019 ainoat lentokentät, joissa on säännöllinen biodieselin jakelu (Le Feuvre 2019). On selvää, ettei ole mahdollista valita lentoja vain biodieselin perusteella sillä lentoja, joissa käytetään SAF polttoainetta on vielä hyvin vähän tarjolla. Tampereen elokuvajuhlien on kuitenkin tärkeää seurata lentoliikenteen kehitystä ja biodieselin käyttöönottoa tulevaisuudessa.

SAF polttoaineen käyttö lentoliikenteessä tulee todennäköisesti lisääntymään, kun sen jakelua saadaan kehitettyä ja hintaa laskettua.

Korvataan vieraiden Suomen sisäiset lennot kokonaan junalla tai bussilla.

Tutkimukseni mukaan Helsinki-Tampere välin lentämisestä syntyvät päästöt ovat keskiarvolta noin 0,02 tCO₂ per matkustaja. Vuonna 2019 Tampereen elokuvajuhlille saapuessaan 26 vierasta ja lähtiessään 13 vierasta lensi Helsinki-Tampere välin. Näistä 38 Suomen sisäisestä lennosta syntyi 0,78 tCO₂ päästöjä eli noin 3 prosenttia kaikista lennoista syntyneistä päästöistä. (Hellman 2020). Junalla saman välimatkan kulkeminen on täysin päästötöntä, sillä VR junat kulkevat vesivoimalla tuotetulla sähköllä (VR 2020). Junalipun ollessa myös edullisempi kuin lentolippu, voitaisiin lippujen hinnasta säästetyt rahalliset resurssit ohjata vieraskoordinaattorin työtunteihin, suorien lentoreittien ostoon tai kompensatioon.

Suositaan laivamatkoja Tukholma-Helsinki välillä, jos mahdollista.

Tämän välimatkan matkustaminen laivalla Helsinkiin ja takaisin synnyttää hiilidioksidia keskiarvolta noin 48 kg (0,05 tCO₂) (Lampela 2019). Kulkiessa välimatkan Tukholmasta Tampereelle valitsemalla ensin laivamatkan ja seuraavaksi junan syntyisi yhteensä päästöjä noin 0,25 tCO₂. Päästöjen määrät välimatkalla Tukholma-Tampere puolittuisivat, jos vieraat valitsisivat lentojen sijasta laiva- ja junamatkan.

Ongelmallisena laivamatkustamisessa on ajan käyttö. Lyhyin lentoaika Tampere Tukholma välillä on 1,10 tuntia (Momondo 2020) kun taas laivamatkan kesto on arviolta noin 17 tuntia (VikingLine 2020, Tallink & SiljaLine 2020). Onko vieraille mahdollista käyttää matkustamiseen lähemmäs vuorokausi, kun lentokoneella perille pääsisi muutamassa tunnissa. Laivamatkustus on kuitenkin vaihtoehto, jota Tukholmasta saapuille vieraille voi ehdottaa, jotta he voivat olla mukana toteuttamassa ympäristöystävällisempää tapahtumaa omalta osaltaan.

Suositaan yleisesti muita julkisia kulkuneuvoja, kun saavutaan tapahtumaan.

Pyritään vieraille lippuja hankittaessa käyttämään hyödyksi muita julkisia kulkuneu-

voja kuin lentokonetta. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset ovat osoittaneet, että lentokoneesta syntyy suurimmat päästöt valitessa kulkuneuvoa vieraiden kuljetukseen, joten yksinkertaisin keino vähentää niistä syntyviä päästöjä on vähentää matkustamista lentokoneella. Tämä koskee tapahtumaan saapumista ja poistumista, sillä Tampereen sisällä liikkuminen tapahtumapaikoille ja hotelleille taittuu sujuvasti jalkaisin.

6.2 Vieraille viestiminen

Vieraille viestiminen ekologisesta matkustamisesta on tärkeää, sillä Tampereen elokuvajuhlat voivat suoraan vaikuttaa vain pienen osan ulkomailta saapuvista vieraista lentoihin. Ulkomailta saapuvat vieraat ovat usein tavallisia kuluttajia siinä missä muutkin, jolloin kestävien valintojen markkinointi ei aina ole yksinkertaista. Tampereen elokuvajuhlille vieraille viestimisen apuvälineenä voisi käyttää SHIFT-markkinointimallia, joka tarjoaa konkreettisia työkaluja markkinointiin kestävien valintojen parissa (Rajantie 2018).

SHIFT markkinointimallin mukaan viestinnässä olisi tärkeää luoda tunne, että kaikki Tampereen elokuvajuhlien vieraat ovat mukana tekemässä ekologisia valintoja ja jokainen vieras on osa tätä vaikuttavaa ryhmää (White & Habib 2018). Vahvan ryhmäidentiteetin luominen voi vaikuttaa kuluttajan käytökseen, ja onkin todettu, että kuluttajan identifioiminen esimerkiksi ”luonnonmukaiseksi asiakkaaksi” edesauttaa luonnonmukaisten tuotteiden ostamista (Bartels & Onwezen 2014, Bartels & Reinders 2010).

Identifioimisen lisäksi olisi hyvä tehdä ympäristöystävällisistä valinnoista mahdollisimman helppoja. Kun valinnoista viestitään helposti ymmärrettävästi, se voi saada halutun käytöksen vaikuttamaan kuluttajan silmissä helpommalta vaihtoehdolta (White, MacDonnell & Dahl 2011). Tampereen elokuvajuhlien kohdalla esimerkiksi junan valitsemisesta sisäisen lennon sijaan, olisi helppo viestiä vieraille helppona valintana. Juna Tikkurilan asemalta saapuu Tampereelle alle puolessatoista tunnissa ja on edullisempi vaihtoehto (VR 2020). Juna saapuu suoraan Tampereen keskustaan, jol-

loin kuljetukset Tampere-Pirkkala lentokentältä on tarpeettomia. Oikean informaation sisällön ja määrän kanssa on oltava kuitenkin viestinnässä tarkkana, jotta kuluttajalle ei tule informaatiohäky. On todettu, että annettu informaatio siitä, miksi haluttu toimintatapa on hyödyllinen ja mitä sen toteuttaminen vaatii, voi olla vaikuttava ja tarvittava tieto kuluttajalle ymmärtää, miten kestävä kulutus on mahdollista ja mitkä sen seuraukset ovat (Peattie & Peattie 2009).

Ulkomaalaisten akkreditoituneiden vieraiden viestintää voisi kehittää informoimalla heitä enemmän lennoista syntyvistä päästöistä ja luomalla tunteen, että vieraat ovat osana Tampereen elokuvajuhlia viemässä kohti tavoitettaan olla hiilineutraali tapahtuma sekä antaa helposti toteutettavia vaihtoehtoja nykyisille toiminnoilleen.

Tämän informaation voisi julkaista esimerkiksi vieraskirjeellä, joka lähetettäisiin vieraalle akkreditoitumisen myötä. Seuraavassa kappaleessa on esimerkkiteksti, millainen vieraskirje voisi olla sisällöltään, jolloin se seuraisi SHIFT-markkinointimallista valittuja toimintoja.

Dear Guest,

Thank you for your accreditation and welcome to Tampere Film Festival 2021!

This year Tampere Film Festival has taken some big steps forward to our goal: Being a carbon neutral festival in 2025. Year 2021 is a start for a new era, when we are focusing more for sustainable development at our festival production. We hope you could take apart as a guest of Tampere Film Festival for achieve together that goal.

When you are planning your travel to Tampere, please pay attention to these things:

- *Choose a straight flight to Helsinki or Pirkkala if possible*
 - *By choosing a straight flight you can smaller your carbon footprint.*
- *Take a train from Helsinki to Tampere*
 - *Did you know that traveling with train doesn't develop any carbon footprint? Finnish trail way company VR is using only hydroelectricity as its energy source. Train from Helsinki-Vantaa Airport takes only a 1,5 hour to Tampere and cheapest price for ticket might be below 10 euros!*

- *Leave your luggage at home and take only the necessities with you*
 - *Choosing to leave your big luggage at home and travel only with a cabin bag decrease your carbon footprint straight away! Pack wisely and take only what you really need for your stay at Tampere.*
- *Compensate your carbon footprint*
 - *Make a good action and compensate your carbon footprint developed from your flights. You can easily compensate your flights with our collaborator Compensate.*
Here's more info about compensating: www.example.fi

6.3 Kompensointi

Niin kuin edellisissä kappaleissa olen esitellyt, on ensimmäinen toimenpide kohti hiilineutraalia tapahtumaa muuttaa konkreettisia toimenpiteitä ja sitä kautta pienentää hiilijalanjälkeä. Vieraiden lennättäminen ilman päästöjä on mahdoton tehtävä, joten hiilijalanjäljen nollaamiseksi, on syntyviä päästöjä kompensoitava.

Jotta kompensointia voidaan toteuttaa, on toiminnasta syntyvät päästöt ja toiminta ensin kartoitettava. Tutkimuksessani laskin vuoden 2019 lennoista syntyneen hiilijalanjäljen olevan 26 tCO₂ (Hellman 2020). Lennoista syntyvän hiilijalanjäljen ja siitä syntyvän kompensaatiosumman voi selvittää ilmaiseksi verkosta löytyvillä laskureilla selvitykseni tapaan. Esimerkiksi vuoden 2019 lennoista syntyneiden päästöjen kompensointi CO₂Esto palvelun kautta maksaisi noin 1050 euroa (CO₂Esto 2020a). CO₂Esto palvelussa kompensaatiorahoilla ostetaan päästöoikeuksia EU:n päästökaupan kiintiöstä (CO₂Esto 2020b). Laskureiden tarkkuuden mittaaminen voi olla vaikeaa. Halutessaan Tampereen elokuvajuhlat voivat laskea tapahtuman hiilijalanjäljen Tapaus tapahtumatoimiston ilmastolaskurilla.

Toinen vaihtoehto on toteuttaa hiilijalanjälkilaskenta yhteistyössä yrityksen kanssa, joka toteuttaa myös kompensatiota. Palveluna koen Compensate säätiön sopivan

Tampereen elokuvajuhlien tarpeisiin. Hiilijalanjäljen laskemisen ja kompensatiopalveluiden lisäksi Compensate tarjoaa yrityksille asiakaspolun ja viestintästrategian suunnittelupalveluita. Koen, että lentologististen päästöjen vähentämiseksi olisi paljon hyötyä edellä mainittujen palveluiden hyödyntämisessä. Ammattimaisesti suunniteltu asiakaspolku ja viestintäsuunnitelma ulkomaalaisille vieraille kehittäisi viestintää ja helpottaisi vieraskoordinaattorin työtä.

Erona CO2Esto-palvelun ja Compensate säätiön tuottamissa kompensatioissa on itse kompensaaation kohde. Kumpikin palvelu on vastikkeellista ja selkeästi määriteltyä, mutta kohde on hyvin erilainen. Tampereen elokuvajuhlien tulisikin miettiä seuraavaksi, minkälaisia palveluita ja minkälaisella vastikkeella he haluaisivat kompensatiota jatkossa toteuttaa.

7 POHDINTAA

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, miten Tampereen elokuvajuhlat vähentää lentologistisista ratkaisuista syntyvää hiilijalanjälkeä. Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää toimenpide-ehdotuksia kutsuvieraiden lentojen toteuttamiseen pienemmillä päästöillä. Tarkastelin tutkimuksessani myös ekologisuudesta viestimistä vieraille ja kävijöille sekä kompensatiomahdollisuuksia hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Koko tutkimusta ohjasi Tampereen elokuvajuhlien tavoite olla hiilineutraali festivaali vuoteen 2025 mennessä.

7.1 Tutkimuksen validiteetti

Tärkeimmässä roolissa tutkimuksessani oli tietoperustan laajuus sekä dokumenttianalyysi. Hiilidioksidilaskennan perustuessa täysin lukuihin ja teoreettiseen laskentaan, toimi laaja tietoperusta lähtökohtana selvittää, miten lennoista syntyy hiilidioksidipäästöjä ja miten niitä voidaan pienentää. Koen, että laajan tietopohjan ja taustaselvityksen avulla (Hellman 2020), saatiin toimenpide-ehdotukset luotua pohjautuen todennettavaan tietoon ja tilaajaa koskeviin esimerkkilukuihin.

Dokumenttianalyysi tuotti tässä tutkimuksessa enemmän tietoa toisten toimijoiden tavasta viestiä tapahtumavieraille ja hiilijalanjäljen pienentämisestä yleisesti tapahtumassa, kuin suoraan lentologistisista ratkaisuista. Valittuun tutkimuskysymykseen ei siis suoranaisesti saatu dokumenttianalyysin kautta vastauksia halutulla tavalla. Haastattelu olisi ollut menetelmänä validimpi, sillä olisin saanut valituilta toimijoilta vastauksia kohdennettuna lentostrategisiin ratkaisuihin. Haastattelumenetelmänä puolistrukturoitu haastattelu olisi ollut toimivin menetelmä, jolloin kaikille toimijoille olisi esitetty samat kysymykset, mutta tarkentavat kysymykset ja keskustellevahaastattelu-tyyli olisi ollut mahdollinen (Koppa 2015). Dokumenttianalyysiin valitut toimijat Berlinale ja Glastonbury Festival ovat omien festivaalialojensa isoja toimijoita, joten halu-

aisin luottaa heidän verkkosivuillaan kerrottavaan informaatioon. Verkkosivuilta löytyvän tiedon olettaessa olevan luotettavaa, löydettiin dokumenttianalyysin avulla vastaukset kuitenkin viiteen kysymykseen kaikista kymmenestä. Dokumenttianalyysi tuki tässä tapauksessa tietoperustan pohjalta luotuja toimenpide-ehdotuksia, erityisesti viestinnällisestä näkökulmasta.

Myös benchmarking-menetelmän avulla saatiin enemmän esimerkkejä, kuinka viestintään ekologisuudesta voisi kehittää. Koen, että benchmarking nostikin esille, kuinka Tampereen elokuvajuhlilla on lentologistisien ratkaisujen lisäksi paljon kehitettävää myös viestinnässä.

7.2 Palautekeskustelu tilaajan kanssa

Palautekeskustelu tilaajan kanssa käytiin vallitsevan tilanteen vuoksi puhelimitse. Palautekeskustelu Tampereen elokuvajuhlien toiminnanjohtajan Laura Laaksosen kanssa oli hyvin keskusteleva. Palauttamani versio opinnäytetyöstäni tilaajan kommentteja varten oli vielä hiomaton sekä viimeinen luku omasta pohdinnasta työn onnistumisen suhteen puuttui kokonaan. Kävimme tilaajan kanssa läpi korjaukset, kehitysehdotukset ja yleiset kommentit. Korjauksissa oli lähinnä tarkennuksia tilaajan omiin julkaisemattomiin julkaisuihin viittaamisessa sekä muutamia vinkkejä työn loppuun hiomisessa.

Henkilökunnan työlennoista syntyvien päästöjen selvitys olisi ollut mielenkiintoinen lisä, sillä useat Tampereen elokuvajuhlien työntekijöistä joutuvat lentämään työn merkeissä (Laaksonen 2020). Pohdimme yhdessä, mikä tässä tutkimuksessa käytetyistä laskureista voisi olla luotettavin, jos tilaaja haluaisi laskea itse työmatkoista lentäen syntyvät päästöt. Totesimme yhdessä, että tutkimus osoittaa, että laskureita on niin monia eri laskuperiaatteilla, että monen laskurin käyttö voisi olla tässäkin ratkaisu. Se on kuitenkin kovin työlästä. Toinen vaihtoehto olisi hyödyntää kompensatiopalveluita tarjoavan toimijan palvelua, johon kuuluisi kaikkien hiilidioksidipäästöjen selvittäminen – mukaan lukien työmatkoista syntyvät päästöt. Toinen kehitysehdotus oli

selvittää Tukholma-Turku välin päästöt laivalla matkustaessa (Laaksonen 2020). Totesimme, että matka olisi lyhyempi kaupunkien välillä, jolloin päästöt olisivat pienemmät sekä aikaa kuluisi vähemmän. Ajallinen näkökulma olisi vieraille tätä vaihtoehtoa markkinoidessa varmasti hyvinkin merkittävä (Laaksonen 2020).

Yleisesti tilaaja oli sitä mieltä, että työ vastasi annettuun tutkimuskysymykseen ja tuotti tilaajalle uutta hyödyllistä tietoa sekä toimenpide-ehdotuksia, jotka otetaan tulevaisuudessa käyttöön. Laaksonen totesi, että laskettu kompensatiosumma näillä suuntaa antavilla laskelmilla on hyvin lohdullinen ja antaa perspektiiviä, millaiseen kompensatioon yhdistysmuotoisena toimivalla tilaajalla on mahdollisuuksia. Tämän tutkimuksen perusteella tilaajalla olisi mahdollista kompensoida tulevaisuudessa mahdollisesti kaikkien ulkomailta saapuvien vieraiden lentojen päästöt, mikä on erinomainen tulos tilaajan näkökulmasta. Tilaaja koki myös muiden julkisten kulkuneuvojen päästöjen ja hinnastojen selvittämisen ja vertailun hyödylliseksi tulevaisuuden lentoreittien suunnittelussa. (Laaksonen 2020). Hiilidioksidipäästöjen selvityksen ja lentoreittien suunnittelun lisäksi tilaaja kertoi viestinnällisen puolen kehittämisen olleen oleellinen lisä tähän työhön. Laaksonen totesi, että hän haluaa pitää huolen, että ajankohtaisuus ekologisesta näkökulmasta pysyy mukana ohjelmistossa ja keskusteluissa myös jatkossa. Kaikkia näitä ympäristötietoisuuteen liittyviä valintoja, tullaan tuomaan jatkossa Tampereen elokuvajuhlien verkkosivuilla enemmän esille. (Laaksonen 2020).

7.3 Omaa pohdintaa

Tämä opinnäytetyö oli itselleni hyppy tuntemattomaan ekologisen tapahtumatuotannon parissa. Lentologistiset ratkaisut ja niistä aiheutuvat päästöt eivät olleet ammatillisesta näkökulmasta minulle tuttu aihe. Tämä aiheutti alkuun ongelmia luotettavien tiedonlähteiden etsimisessä ja arvioimisessa. Osan käyttämistäni lähteiden kohdalla koenkin nyt prosessin loppupuolella, että olisin voinut löytää vielä enemmän tietoa

toisenlaisten lähteiden kautta. Totesin prosessin aikana, kuinka valtavasti lentämisestä ja sen hiilijalanjäljestä on tarjolla tietoa, mutta oikeanlaisen tiedon löytämiselle ehtona on kaivautua tarpeeksi syvälle aiheeseen ja etsiä luotettavat tiedonlähteet.

Dokumenttianalyysi ei validiudeltaan ollut paras vaihtoehto tämän tutkimuskysymyksen käsittelyyn, mutta tilaajan tavoin koen, että tutkimuksessa käytetyt menetelmät tuottivat vastauksia riittävästi. On otettava huomioon myös mahdollisuus siitä, ettei haastattelujen kautta olisi välttämättä saatu haluttua tietoa muiden elokuvafestivaalien lentologistisista ratkaisuista tai ettei niitä ole mietitty. Laaja tietoperusta yhdistettynä esimerkkinä toimineiden tapahtumien dokumenttianalyysin sekä benchmarkukseen tuotti hyvän pohjan toimenpide-ehdotuksille. Nämä ehdotukset ovat tilaajan resurssit huomioon ottaen realistisia ja mahdollisia toteuttaa sekä vastasi tämän opin- näytetyön tarpeeseen.

Tämä opinnäytetyö tuottaa uutta tietoa usealle tapahtumatuotannon toimijoille, sillä lähes jokaisessa tapahtumassa ollaan tekemisissä logististen ratkaisuiden kanssa. Vaikkei tapahtuma vaatisi juuri lentologistisia ratkaisuja, antaa tämä opinnäytetyö kattavasti tietoa hiilidioksidipäästöjen synnystä, niiden laskemisesta eri palveluita käyttäen sekä tietoa kompensatiosta palveluna. Opinnäytetyö herättää miettimään myös vaikuttavuutta asiakkaiden suhtautumiseen ympäristöystävällisiin valintoihin oman markkinointiviestinnän kautta. Opinnäytetyö on erityisen ajankohtainen nyt, sillä COVID-19 seisautti lentoliikenteen ja saattaa vaikuttaa varsinkin liikematkustamisen tulevaisuuteen lentokoneella (de Fresnes 2020).

Tampereen elokuvajuhlat voisi tämän tutkimuksen myötä pohtia vielä arvoja, visiota ja missiota, jotka ohjaavat tapahtuman tekemistä. Jos ympäristöystävällisyys ja ekologisuus nousevat tärkeiksi arvoiksi, joihin ollaan valmiita laittamaan resursseja, voisi tilaaja etsiä seuraavaksi kompensatiopalvelun, jonka kanssa Tampereen elokuvajuhlat haluaa tehdä tulevaisuudessa töitä. Iso askel kohti tilaajan tavoitetta olla hiilineutraali tapahtuma vuonna 2025 olisi selvittää koko tapahtuman hiilijalanjälki. Kattavan selvityksen jälkeen voidaan miettiä ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi niin tuotannon kuin tapahtuman aikanaan sekä tehdä kompensointisuunnitelma jäljelle jäävistä päästöistä.

LÄHTEET

- Aejmelaeus, Janne 5.2.2020. Globaalit kriisit puhututtavat Tampereen elokuvajuhlilla. Viitattu 17.4.2020. https://www.siltalehti.fi/sivustot/silta/juttusilta/kulttuuri/globaalit_kriisit_puhuttavat_tampereen_elokuvajuhlilla.49934.news
- Alternative Airlines 2020. Viitattu 10.4.2020. <https://www.alternativeairlines.com/biofuel-airlines>
- Anttila, Pirkko 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Dokumenttianalyysi, 9.2.4
- Bartels, Jos and Marleen C. Onwezen 2014. “Consumers’ Willingness to Buy Products with Environmental and Ethical Claims: The Roles of Social Representations and Social Identity”, *International Journal of Consumer Studies*, 38(1), 82–89.
- Bartels, Jos and Machiel J. Reinders 2010. “Social Identification, Social Representations, and Consumer Innovativeness in an Organic Food Context: A Cross-National Comparison”, *Food Quality and Preference*, 21(4), 347–352
- Berlinale 27.10.2011. First steps towards a climate-friendly Berlinale. Viitattu 15.4.2020. https://www.berlinale.de/en/archive/jahresarchive/2012/08_pressemitteilungen_2012/08_pressemitteilungen_2012-detail_11284.html
- Berlinale 2020a. #17 Goals at the 70th Berlinale. Viitattu 15.4.2020. <https://www.berlinale.de/en/in-focus/berlinale-topics/17goals.html>
- Berlinale 2020b. The Berlinale: A Constantly Evolving Festival. Viitattu 15.4.2020. <https://www.berlinale.de/en/festival/profile/festival-profile.html>
- Berlinale 2020c. 28.1.2020. Sustainability at Berlinale. Viitattu 15.4.2020. https://www.berlinale.de/en/press/press-releases/detail_34476.html
- Berners-Lee, Mike & Clark, Duncan. “What is carbon footprint?” 4.6.2010. *The Guardian*. Viitattu 10.4.2020. <https://www.theguardian.com/environment/blog/2010/jun/04/carbon-footprint-definition>
- Brander, Matthew 08/2012. Greenhouse Gases, Co2, Co2e and Carbon: What Do All These Terms Mean? <https://ecometrica.com/assets/GHGs-CO2-CO2e-and-Carbon-What-Do-These-Mean-v2.1.pdf>
- Carbon Footprint. 2020. Help and faqs. Viitattu 12.3.2020. <https://www.carbonfootprint.com/calculatorfaqs.html>
- CO2Esto 2020a. Keskiaverto suomalainen. Viitattu 30.3.2020. <https://co2esto.com/kauppa/keskiaverto-suomalainen>
- CO2Esto 2020b. Yleisimmin kysytyjä kysymyksiä. Viitattu 13.4.2020. <https://co2esto.com/yleisimmin-kysytyja-kysymyksia#minne-rahani-menevat>
- Compensate 2020a. Ilmastonmuutos torjutaan yhteistyöllä. Viitattu 23.4.2020. <https://compensate.com/fi/for-business>
- Compensate 2020b. Vaikutus ilmastolle. Viitattu 13.4.2020. <https://compensate.com/fi/impact>
- Ekokompassi, Ekokompassin hanketausta. Viitattu 25.2.2020. https://ekokompassi.fi/mika-ekokompassi_trashed/tausta/

European Festivals Association – Eurpe for Festivals, Festivals for Europe 19.12.2018. Viitattu 10.4.2019. <https://www.festivalfinder.eu/festivals/tampere-international-short-film-festival>

de Fresnes, Tulikukka 15.3.2020. Korona teki mahdollisesta mahdollisen – musta joutsen voi tutkijan mukaan muuttaa tulevaisuuden suunnan pysyvästi. Viitattu 17.4.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11252317>

Finavia 2020. Lentoliikenne ja ilmasto. Viitattu 18.4.2020. <https://www.finavia.fi/fi/lentoliikenne-ja-ilmasto>

Finnair 2020a. Päästölaskuri. Viitattu 15.3.2020. <https://www.finnair.com/fi/fi/emissions-calculator>

Finnair 2020. Push for change. Viitattu 13.3.2020. <https://www.finnair.com/fi/fi/pushforchange>

Flow Festival 2020. Sustainable flow. Viitattu 26.3.2020. Saatavissa verkossa os. <https://www.flowfestival.com/festivaali/sustainable-flow/>

Glastonbury Festival 2020a. Green Glastonbury. Viitattu 15.4.2020. <https://www.glastonburyfestivals.co.uk/information/green-glastonbury/>

Glastonbury Festival 2020b. Green Glastonbury. Viitattu 15.4.2020. <https://www.glastonburyfestivals.co.uk/history/2019-2/>

Greenseat 2020. Viitattu 12.3.2020. FAQ. <https://greenseat.nl/en/faq-2/>

Hellman, Jertta 2020. Selvitys Tampereen elokuvajuhlien lentologistisesta hiilijalanjäljestä. Ei julkaistu.

ICAO 2017. ICAO Carbon Emissions Calculator Methodology, Version 10. Viitattu 12.3.2020. https://www.icao.int/environmental-protection/CarbonOffset/Documents/Methodology%20ICAO%20Carbon%20Calculator_v10-2017.pdf

Itä-Suomen Yliopisto 2020. Benchmarking. Viitattu 15.4.2020. <https://www.uef.fi/benchmarking>

Koppa 2020. Jyväskylän Yliopisto. Haastattelut. Viitattu 17.4.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-hankintamenetelmat/haastattelut>

Lampela, Rosa 2019. Artikkelit ”Laivalla vai lentokoneella? – Tukholman matkan CO₂-päästöt vertailussa ja lopputulos voi yllättää”. Viitattu 22.2.2020. <https://www.tekniikkatalous.fi/uutiset/laivalla-vai-lentokoneella-tukholman-matkan-co2-paastot-vertailussa-ja-lopputulos-voi-yllattaa/6d599496-7bbf-3464-87ed-7259b5bf03e6>

Landström, Mariko 2020. Onko päästöjen kompensointi rahastusta? Päästöjen kompensointi on viime aikoina puhututtanut. Mitä se oikein tarkoittaa, voiko siihen luottaa ja milloin se on fiksua?. Blogi. Viitattu 29.3.2020. <https://www.sitra.fi/blogit/onko-paastojen-kompensointi-rahastusta/>

Le Feuvre, Pharoah 18.3.2019. Are aviation biofuels ready for take off? Viitattu 13.4.2020. <https://www.iea.org/commentaries/are-aviation-biofuels-ready-for-take-off>

Lipasto 2020. Hiilidioksidiekvivalentti

- Momondo 2020. Viitattu 13.4.2020. <https://www.momondo.fi/lento/tampere/tukholma>
- Mäki-Kihniä, Kaisa & Niemi, Jani-Petteri. 25.35.2012. Ympäristösuunnitelma – Tampere Film Festival. Ei julkaistu.
- Neste 2020a. Artikkel. ”Neste MY – uusiutuva diesel”. <https://www.neste.fi/artikkeli/neste-my-uusiutuva-dieseltm-sinun-panoksesi-ilmastotalkoisiin>
- Neste 2020b. Artikkel ”Sustainable growth with Renewable Jet Fuel” Viitattu 28.3.2020. <https://decarbonizingaviation.com/wp-content/uploads/2019/02/brochure-what-is-rjf-2018-2.pdf>
- Niemistö, Johanna & Soimakallio, Sampo & Nissinen, Ari & Salo, Marjo 2019. Lentomatkustuksen päästöt – Mistä lentoliikenteen päästöt syntyvät ja miten niitä voidaan vähentää? Suomen ympäristökeskuksen raportteja, 2/2019. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/292417/SYKEra_2_2019.pdf?sequence=6&isAllowed=y
- Peattie, Ken & Sue Peattie (2009), “Social Marketing: A Pathway to Consumption Reduction?”, Journal of Business Research, 62(2), 260–268.
- Rajatie, Lari 24.05.2018. SHIFT. Viitattu 13.4.2020. <https://www.sitra.fi/julkaisut/shift/>
- Siitonen, Sari 14.05.2018. Onko CO2-tonni paljon vai vähän? Viitattu 13.4.2020. <https://www.clonet.fi/ilmasto/onko-co2-tonni-paljon-vai-vahan/>
- Tallink & SiljaLine 2020. Aikataulut. Viitattu 13.4.2020. <https://www.tallinksilja.fi/aikataulut-helsinki-tukholma>
- Tampereen elokuvajuhlat 2020a. Kotisivu. Viitattu 10.3.2020. <https://tamperefilmfestival.fi/festivaali-info/about-2/esittely/>
- Tampereen elokuvajuhlat 2020b. Tietoa meistä. Viitattu 10.4.2020. <https://tamperefilmfestival.fi/festivaali-info/about-2/>
- Tapaus. Ilmastolaskuri. Viitattu 25.3.2020. <https://www.tapaus.fi/co2-laskuri>
- Teittinen, Paavo & Elonen, Piia Helsingin Sanomat 2020. Finnair lopettaa päästöhyvityspalvelunsa Poliisi-hallituksen tulkinnan takia – muut kompensatio-yritykset eivät ole saaneet soittoa. Viitattu 29.3.2020. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006425040.html>
- Tilastokeskus 2020. Määritelmä, hiilidioksidi. Viitattu 30.3.2020. <https://www.stat.fi/meta/kas/hiilidioksidi.html>
- Timonen, Arttu. 6.8.2019. Helsingin Sanomat. Tampereen elokuvajuhlien uudeksi toiminnanjohtajaksi valittiin Laura Laaksonen. Viitattu 10.4.2020. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006195319.html>
- UPM 2020. Kohti kestävämpää tulevaisuutta. Viitattu 29.2.2020. <https://www.upmprofi.com/fi/kestava-terassi/>
- Viitanen, Saara. 13.3.2019. Ympäristöraportti TFF. Ei julkaistu.
- Viking Line 2020. Matkojen kestoja ja etäisyyksiä. Viitattu 13.4.2020. <https://www.vikingline.fi/valitse-matka/hyva-tietaa/matkojen-kestoja-ja-etaisyysia/>

Vuola, Mette 2012. Kaupallisen lentoliikenteen toimintaympäristön murroksen ja rakennemuutosten vaikutus lentoliikenteen turvallisuuteen. Liikenteen analyysi, teema-analyysi. Trafín julkaisuja 28/2012.

VR 2020. Tampere – Helsinki. Viitattu 22.2.2020. <https://www.vr.fi/cs/vr/fi/tampere-helsinki>

White, Katherine, Rhiannon MacDonnell & Darren W Dahl (2011), “It’s the Mind-Set That Matters: The Role of Construal Level and Message Framing in Influencing Consumer Efficacy and Conservation Behaviors”, *Journal of Marketing Research*, 48(3), 472–85

White, Katherine & Habib, Rishad 2018. SHIFT – A review and framework for encouraging ecologically sustainable consumer behaviour. s.18-19, <https://media.sitra.fi/2018/05/23161207/sitrashiftraporttiwww.pdf>

WWF Ilmastolaskuri 2019. Laskentaperusteet. Viitattu 12.3.2020. <http://www.ilmastolaskuri.fi/fi/calculation-basis?country=2&year=10746>

Zieman, Marcus 15.1.2019. Finnair: Jos jokainen matkustaja pakkaisi yhden kilon vähemmän, säästyneellä polttoaineella lentäisi 20 lentoa Tokioon. Viitattu 10.4.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10597012>

Kuva 1. Suomen ympäristökeskus & Sitra 15.1.2019. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajan kohtaista/Lentamisen paastot kasvavat tekninen ke\(48975\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajan kohtaista/Lentamisen_paastot_kasvavat_tekninen_ke(48975))

Haastattelu. Laaksonen, Laura 17.4.2020.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

Research questions

1. Is being environmentally friendly important value for the festival?
2. How the festival values environmentally friendly solutions?
 - 2.1. Examples of what are the actions the festival does to be environmentally friendly event
3. How many guests visits yearly at the festival?
4. How many of the guests arrives from abroad?
 - 4.1. How many of them arrives with airplane?
5. Does the festival know their carbon footprint which develops from the flights (guests arriving from abroad)?
6. What kind of solutions have been made to decrease the carbon footprint from arriving to the festival from abroad?
7. Does the festival know their carbon footprint in over all?
 - 7.1. If Does, how much is it? What does it consist?
 - 7.2. If doesn't, would you be interested to find out?
8. Does the festival have a plan how to decrease carbon footprint in future?
9. Does the festival compensate some of the carbon footprint it develops?
 - 9.1. If it does, which organisation is used? And what is the target of compensating?
10. How does environmentally friendly values or actions are shown in the festival's marketing communications?

Thank you!